

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Katedra pedagogiky

Bakalářská práce

KRIZOVÉ PRVKY V ROZVÍJENÍ KULTURNÍ IDENTITY
PŘÍSLUŠNÍKŮ MINORIT V ČESKÉ MAJORITNÍ SKUPINĚ

Vedoucí práce: doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D.

Autor práce: Tereza Opelková

Studijní obor: Pedagogika volného času

Ročník: IV.

2016

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

Datum: 30. 3. 2016

Podpis studenta

Poděkování

Děkuji vedoucímu bakalářské práce doc. PhDr. Ludmila Muchová, Ph.D. za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

Úvod	6
1 Kultura.....	8
1.1 Definice kultury	8
1.2 Vznik a vývoj pojmu kultura	9
2 Kulturní identita.....	11
2.2 Česká identita	12
2.2.1 Český charakter.....	13
2.3 Kulturní pluralita	13
2.3.1 Kulturní výchova	14
2.3.2 Kulturní krize.....	14
3 Předsudek	15
4 Multikulturalita.....	17
4.1 Multikulturalita v České republice	18
4.1.1 Multikulturní soužití v ČR.....	19
4.1.2 Česká legislativa	19
4.1.3 Migrace do České republiky	20
• Marginalizace	21
• Asimilace.....	21
• Segregace a separace.....	22
• Integrace	22
4.2 Multikulturní výchova	23
5 Menšiny v ČR.....	25
5.1 Německá menšina	25
5.2 Ukrajinská menšina	26
5.3 Vietnamská menšina	27
5.4 Maďarská menšina.....	28
5.5 Romská menšina	29
5.6 Polská menšina	32
5.7 Slovenská menšina.....	33
5.8 Ruská menšina	34
6 Evropa v krizi ve 20. století.....	36
6.1 První světová válka.....	36

6.1.1 Mírové smlouvy	36
6.2 Meziválečná politika.....	38
6.3 Druhá světová válka	38
6.3.1 Židovská ghetta.....	39
6.3.2 Židovská hvězda	40
6.3.3 Osvětim	40
6.3.4 Dachau	42
6.3.5 Terezín	43
6.4 Evropa po druhé světové válce	43
6.4.1 Odsun Němců	44
6.4.2 Únosy	45
6.5 Poválečná situace v Německu	45
6.6 Válka v Jugoslávii.....	46
6.7 Válka na Balkánském poloostrově – boje v Kosově	47
7 Dnešní evropská uprchlická krize.....	48
7.1 Arabské jaro.....	48
7.2 Další možné příčiny uprchlické krize	48
7.3 International Organization for Migration	49
7.4 Office of the United Nations High Commissioner for Refugees - UNHCR	50
7.5 Visegrádská skupina	50
7.6 Přerozdělení uprchlíků.....	51
7.7 Situace v České republice.....	51
8 Veřejný diskurz	52
8.1 Diskurz na téma uprchlická krize v Evropě.....	53
8.1.1 Miloš Zeman - prezident ČR.....	53
8.1.2 Bohuslav Sobotka - český premiér	54
8.1.3 Martin Konvička – vysokoškolský pedagog.....	55
8.1.4 Magda Vášáryová - slovenská poslankyně a herečka	56
8.1.5 Miroslav Sládek - bývalý český politik	56
8.2 Vyhodnocení diskurzu	57
ZÁVĚR.....	58
Seznam použitých zdrojů	59

Úvod

Tématem mé bakalářské práce jsou „Krizové prvky v rozvíjení kulturní identity příslušníků minorit v České majoritní skupině.“

Toto téma jsem si zvolila, protože pocházím z pohraniční vesnice Benešov nad Černou, která byla dříve německá. Během let se původní obyvatelstvo promíchalo s nejrůznějšími minoritními skupinami. Dnes se v Benešově nad Černou nachází menšiny, jako například Vietnamci, Bulhaři nebo Ukrajinci. S těmito minoritami se denně setkávám ve svém volném čase. Tento přímý kontakt mě motivoval k výběru tématu mé bakalářské práce. Když jsem začala psát svou práci, nebyla tematika uprchlické krize tak medializovaná jako nyní. Proto má práce nabrala jiný směr, než měla původně určený.

Cílem mé bakalářské práce je zjistit, k jakým krizovým situacím došlo v Evropě od začátku 20. století mezi minoritní a majoritní společnostmi až do dnešní doby, a jaké zaujímá česká společnost postoje k menšinám. Cílem diskurzu bylo zrekapitulovat, jaký názor zastávají vysoce postavené osobnosti československé politické scény ke krizové situaci v dnešní Evropě. V práci jsem se zaměřila na protikladné názory na danou tematiku. V diskurzu porovnávám výroky pěti politických představitelů, kteří se vyjadřují ke stejnému tématu uprchlické krize.

V první kapitole si vymezím základní pojem kultura, kde popisuji její vznik a vývoj. V druhé kapitole se zabývám českou identitou a českým charakterem, dále kulturní pluralitou, pod kterou spadá kulturní výchova a kulturní krize. Třetí kapitola je věnována předsudku. Ve čtvrté kapitole popisuji multikulturalitu v České republice, soužití multikultur v ČR a její legislativní stránku a vymezuji základní pojmy spjaté s multikulturalitou. V páté kapitole se zaměřuji na osm nejrozšířenějších minoritních skupin trvale žijících na území České republiky. V dalších dvou kapitolách se zaměřuji na evropskou krizi ve 20. století vyvolanou světovými válkami až po dnešní uprchlickou krizi.

V poslední osmé kapitole se věnuji veřejnému diskurzu, který je zaměřený na názory vysoce postavených českých a slovenských politiků. Pro tento diskurz jsem si

zvolila prezidenta České republiky Miloše Zemana, českého premiéra Bohuslava Sobotku, vysokoškolského pedagoga Martina Konvičku, slovenskou političku Magdu Vášáryovou a bývalého politika Miroslava Sládka. Dále porovnávám jejich rozlišné názory na danou situaci.

Jako základní knižní zdroje k mé práci jsem si zvolila následující tituly: *Přehled antropologických teorií kultury* od V. Soukupa, *Pedagogika, andragogika a multikulturalita* od J. Balvína a *Paradigma kultur* od Z. Lehmannové. Jsem si vědoma toho, že několik použitých internetových zdrojů nepatří mezi odborné, ale pro potřeby mé bakalářské práce byly vyhovující.

1 Kultura

V této kapitole nejprve vymezím pojem kultura a následně její vznik a vývoj, abychom pochopili podstatu problému mezi minoritní a majoritní společností.

1.1 Definice kultury

Balvín kulturu definuje takto:

Kultura zahrnuje sloučení duchovních a materiálních statků vytvořené člověkem. Kultura ovlivňuje a vytváří člověka, má vliv na jeho hodnoty a to jak na hodnoty materiální tak i duchovní. Tyto kulturní hodnoty se předávají z generace na generaci a na jedince působí ať už vědomě či nevědomě.¹

Kultura utváří společnou identitu národa. Tato identita vzniká spojením hodnot, zvyků, názorů, jazyka a v neposlední řadě tvoří kulturu také různé obřady, umění, strava, lidové vyprávění nebo způsob oblékání. Zásadou komunikace a mezinárodního obchodu se kultury vzájemně ovlivňují a díky dnešním technologiím je toto vzájemné působení snadnější než kdy dřív.²

V knize Přehled antropologických teorií kultury popisuje V. Soukup Klemmovu definici, kde vymezuje kulturu jako schopnost člověka osvojit si ve společnosti její schopnosti, zvyky, víru, poznání, umění, právo a morální hodnoty.³

Podle amerického antropologa Roberta Francise Murphyho je mozek tou nejdůležitější podmínkou pro vznik kultury. Mozek nám umožňuje komunikovat pomocí jazyka, vnímat svět pomocí smyslů a tyto informace dále zpracovávat, rozpoznávat, zobecňovat a kategorizovat a takto získané znalosti si předáváme z generace na generaci.⁴

¹ Srov. BALVÍN, Jaroslav. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*, s. 20.

² Srov. E. *encyklopedie: [kniha s napojením na internetové stránky a on-line verze jiných encyklopedií]*, s. 296.

³ Srov. SOUKUP, Václav. *Přehled antropologických teorií kultury*, s. 14.

⁴ Srov. MURPHY, Robert Francis. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*, s. 30.

Tylorova definice kultury je popsána v knize V. Soukupa, který vymezil specifika pojmu kultura a tím položil základní stavební kámen pro další definice tohoto pojmu. Jeho definice kultury je postavena na základě skutečnosti, že člověk se odlišuje od zvířete tím, že přetváří svět, adaptuje se na vnější prostředí pomocí uměle vytvořených prostředků a mechanismů.⁵

Balvín ve své knize Pedagogika, andragogika a multikulturalita, popisuje kulturu ve dvou pojetích:

- Širší pojetí

V této skupině je zahrnuto vše, co vytvořila a co vytváří lidská civilizace. Všechny hmotné a materiální výsledky lidské činnosti, ale také duchovní hodnoty (např. obyčej, společenská etika, hodnoty, náboženství, politika, normy.)

- Užší pojetí

Toto pojetí je uplatňováno především v kulturní antropologii, jde především o určité projevy chování lidí a tedy i společnosti. Jsou to zvyklosti, jazyk, komunikační zákonitosti, předávané zkušenosti, uchovávaná tabu.⁶

Pojem kultura se vyskytuje v řadě vědních disciplín a je také charakterizován celou řadou definic. Kultura může označovat v podstatě vše kolem nás od společných hodnot a norem chování k architektuře, jídlu, náboženství, literatuře, divadle, umění, vzdělání nebo původu.

1.2 Vznik a vývoj pojmu kultura

Slovo kultura, které znamená pěstovat či obdělávat, pochází z latinského slova „*colere*“. Václav Soukup ve své knize Přehled antropologických teorií kultury uvádí, že jako první tento pojem použil Marcus Tullius Cicero (106-43 př. n. l.) ve svém díle Tuskulské hovory (45 př. n. l.), kde rozlišoval půdu zemědělskou, tedy „*cultura agri*“ a kulturu ducha, která je podle něj filosofií „*cultura animi autem philosophia est*“.

⁵ Srov. SOUKUP, Václav. *Přehled antropologických teorií kultury*, s. 14-15.

⁶ Srov. BALVÍN, Jaroslav. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*, s. 21.

Pojem kultura začal rozlišovat lidi na ty, kteří rozvíjeli svůj intelekt pomocí filosofie, a na ty, kteří zůstávali ve filosofické neznalosti.

Později se tento pojem objevil až v renesanci a humanismu, kdy se na vrchol dostávala odvětví, která směřovala k člověku, k jeho bytí a k rozvoji jeho schopností. Tento postoj dal vzniknout novému významu pojmu kultura, a to určením hranice mezi člověkem a přírodou. Člověk aktivně vytváří kulturu, čímž přetváří přírodu a to má vliv i na samotného člověka.⁷

⁷ Srov. SOUKUP, Václav. *Přehled antropologických teorií kultury*, s. 14.

2 Kulturní identita

Kulturní identita se podle Zuzany Lehmannové a kolektivu opírá o základní vazby mezi jednotlivcem a jeho širším společenstvím, mezi společenstvím a jeho kulturou a mezi jednotlivcem a kulturou, ke které patří.

Lehmannová vymezila kulturní identitu v rámci dvou aspektů.

- První aspekt vychází z toho, že každá společnost se snaží definovat své základní hodnoty pomocí společenské reflexe (sebereflexe - určitého sociokulturního celku) v rámci svých duchovních systémů jako jsou: náboženství, filosofie a umění. Většina kulturních hodnot vychází z náboženství daného společenství.

Křesťanský obraz světa vychází z Bible a nejvíce se odráží v evropské kultuře, ke které se později přidala novověká evropská filosofie. Díky těmto aspektům má evropská kultura jako podstatu svých kulturních hodnot svobodu člověka, racionalitu a s ní spojenou novou roli člověka ve světě. Podobně islámská kultura vychází z posvátné knihy Korán, která zdůrazňuje boží dobrotu a spravedlnost, ale úplné podřízení člověka Alláhu prostřednictvím plnění zákona.

- Druhý aspekt podle autorky nahlíží na kulturní identitu z pohledu jednotlivce. Individuální kulturní identita se rozvíjí v procesu enkulturace, který je součástí procesu socializace, tedy ve výchově a vzdělávání v určité společnosti. V tomto procesu si jedinec určuje své hodnoty, nabývá schopnosti racionálního myšlení a společenské vzorce chování. Získává způsoby myšlení, hodnocení, prožívání a chování, které jsou typické pro společnost, která je jedinci vlastní.⁸

Americká antropoložka Margaret Meadová publikovala v roce 1928 výzkum, v knize *Dospívání na Samoju*, ve kterém se prokázalo, že na lidskou psychiku klíčově působí kulturní faktory, ve kterých jedinec žije, nikoli vrozené dispozice. Tento výzkum byl zaměřen na dospívající dívky na ostrově Samoa, ležícího v Polynésii. Výsledky této

⁸ Srov. LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Paradigma kultur*, s. 511.

práce prokázaly, že na samoanské dívky má bezprostřední vliv sociokulturní prostředí a výchova této společnosti. Za tuto práci byla Meadová v některých kruzích uznávána, ale i často kritizována.

Člověk, žijící v kultuře, bere jako samozřejmost hodnoty, postoje, mravní zásady nebo normy společnosti, které zná a proto přijímá tyto zažití stereotypy za své. Kvůli těmto zažitým zvykům si není vědom její rozdílné podstaty.⁹

2.2 Česká identita

O České republice se často hovoří jako o středu nebo jako o srdci Evropy. Spojujeme všechny světové strany v Evropě. Německý politik Otto von Bismarck kdysi řekl: „Kdo ovládá Čechy, ovládá Evropu.“¹⁰

Česká republika byla díky své poloze vždy multikulturní společností. V českých zemích žilo mnoho Němců a židů. Čechy a Morava v rámci historie prošly jak vlnou emigrační, tak imigrační. Například v roce 1627 vydal Český král Ferdinand II. novou ústavu *Obnovené zřízení zemské*, kde se mimo jiné uzákonilo křesťanství jako jediné povolené náboženství. Lidé jiného vyznání museli buď konvertovat, nebo opustit české země. Ze země tehdy odešlo více než 30 tisíc lidí, mezi kterými byl i český myslitel Jan Amos Komenský. Opakem této doby byla vláda Karla IV. a Rudolfa II., kdy v českých zemích vládla tolerance a umělci a myslitelé se sem sjížděli z celého světa.¹¹

Bohužel o naší zemi často rozhodovali jiní, ať už mluvíme o nacismu nebo komunismu.¹² Po první světové válce vznikla první, ve střední Evropě skutečná demokratická Československá republika, zásluhou politických emigrantů hlavně T. G. Masaryka, E. Beneše, M. R. Štefánika. Díky této situaci se Čechy staly azylem pro mnoho lidí, kterým jejich země z politických důvodů nevyhovovala. Tato příznivá doba byla pro českou společnost konečnou v září v roce 1938 příchodem mnichovské dohody. Obsazením Sudet se situace Čechů rapidně obrátila a náhle byly ve vlastní

⁹ Srov. VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie*, s. 60-61.

¹⁰ Srov. BITTNEROVÁ, Dana (ed.) a Martin HEŘMANSKÝ (ed.). *Kultura českého prostoru, prostor české kultury*, s. 19-23.

¹¹ Srov. KOMŮRKOVÁ, Tereza. *Uprchlíci – historický vývoj v ČR* [online].

¹² Srov. BITTNEROVÁ, Dana (ed.) a Martin HEŘMANSKÝ (ed.). *Kultura českého prostoru, prostor české kultury*, s. 19-23.

zemi emigranti. Česká společnost se stává jednolitou hlavně po druhé světové válce, kdy se odehrálo vyvraždění židovského obyvatelstva a následné vyhnání Němců.¹³

2.2.1 Český charakter

Česká povaha se celkem liší, čím více jdeme na východ, tím spíše jsou lidé bezprostřednější a otevřenější. Zřejmě za to může velká tradice v pěstování vína, která je na Moravě velmi rozšířená. Na druhou stranu lidé z Čech jsou ve svém vyjadřování daleko uzavřenější, dalo by se říct střízlivější. V každém případě se Češi ve svém charakteru neliší diametrálně, oproti sousedním zemím jsou uměřenější a skeptičtí k otázce velikosti a k nadsázce. Čechům podle některých autorů Čechům chybí národní hrdost, s čímž úzce souvisí péče o národ a komplex méněcennosti. Naštěstí i u nás nastanou doby, kdy se národní hrdost dostává do popředí, například vznikem první Česko-slovenské republiky, dále rokem 1945 nebo při sovětské okupaci a nesmíme zapomenout na zlomový rok 1989. Dnes nejvíce pocítujeme nacionalitu během sportovních utkání a jedním z ukázkových příkladů jsou olympijské hry nebo mistrovství v hokeji.¹⁴

2.3 Kulturní pluralita

Tento pojem je dle Lehmannové nedílnou součástí lidské rodové existence. Rozvoj každé lidské společnosti je specifický tím, v jakých podmínkách probíhal, a to ovlivňuje historie určité kultury a sociokulturní vazby s okolními sociokulturními skupinami. Všechny tyto aspekty se pak propojují v dané kultuře. Díky globalizaci se dnes sociokulturní skupiny mnohem lépe prolínají a vzájemně se ovlivňují. Tento jev však nemusí mít jen pozitivní stránky, ale může na společnost působit i negativně. Největším rizikem je velký tlak na tradiční hodnoty příslušné společnosti, která reaguje na změny globální integrací. To může mít za následek úplný rozpad obrazu kulturních struktur, jak ho známe dnes.¹⁵

¹³ Srov. KOMŮRKOVÁ, Tereza. *Uprchlíci – historický vývoj v ČR* [online].

¹⁴ Srov. BITTNEROVÁ, Dana (ed.) a Martin HEŘMANSKÝ (ed.). *Kultura českého prostoru, prostor české kultury*, s. 19-23.

¹⁵ Srov. LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Paradigma kultur*, s. 511.

2.3.1 Kulturní výchova

Kulturní výchova a vzdělávání nám umožňuje uchovávat a rozvíjet naši i světovou kulturu pro budoucí generace. Ve státních institucích pedagogové seznamují děti s kulturou, ve které žijí, učí je také respektu k ostatním kulturám, které mohou být diametrálně odlišné od té naší, což je způsobeno náboženstvím, politickou ideologií nebo geografickými podmínkami.¹⁶

2.3.2 Kulturní krize

V knize Martina Strouhala *Teorie výchovy* se můžeme dočíst, že evropská kultura prochází krizí. Projev této krize pak vychází z obrazu moderního člověka, který kultuře nepomáhá v dalším rozvoji, dokonce kultuře ve které žije, nerozumí, přesto přijímá její pozitiva i negativa. Moderní člověk se dle Strouhala dopouští znevážení kulturního dědictví. Abychom tento jev mohli zvrátit, musí společnost tj. jednotlivci znovu objevit svou lásku a vůli k rozvíjení kultury. Potíž dnešního světa je úzce spojena s nízkým akademickým vzděláním. Přesto se na likvidaci kultury podílejí akademici i laici.¹⁷

¹⁶ Srov. BALVÍN, Jaroslav. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*, s. (různé stránkování).

¹⁷ Srov. STROUHAL, Martin. *Teorie výchovy: k vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny*, s. 133-143.

3 Předsudek

G. W. Allport je americký psycholog, který napsal jednu z nejznámějších definic pojmu předsudek. Předsudek definuje jako negativní postoj člověka, ke kolektivu nebo jednotlivci. Předsudky podle něho vznikají kvůli jakékoliv lidské odlišnosti. Předsudky mohou mít různý zdroj, ať už máme na mysli rozdílnost v kultuře, hodnotách, náboženství, barvě pleti, pohlaví, vzhledu nebo v majetku.

G. W. Allport také rozdělil projevy předsudků do pěti různých fází, které ve své knize, *Budete mými svědky*, popisuje L. Muchová.:

- **Osočování:** jedná se o slovní napadání na úkor odlišné skupiny formou veřejného projevu nebo v uzavřené komunitě podobně negativně zaměřených lidí.
- **Stranění se:** členové majoritní společnosti se vyhýbají jakémukoli kontaktu s minoritou, i přesto že toto chování může vyvolat mnohé komplikace na obou stranách.
- **Diskriminace:** při diskriminaci dochází k aktivnímu jednání negativně smýšlejícího jedince nebo skupiny lidí, kteří se snaží různými prostředky znepríjemnit život členům cizí skupiny.
- **Fyzické napadání:** negativní smýšlení vede také k agresivnímu projevu mezi příslušníky odlišných skupin.
- **Vyhlazování:** je konečným projevem, který je nejvíce násilný a zaměřený na početnější skupinu příslušníků cizí skupiny, do této fáze se řadí genocidy, lynčování nebo pogromy.

Všechny tyto popsané fáze předsudků byly v největším rozsahu naposledy použity za druhé světové války v Hitlerově protižidovské politice.¹⁸

Francouzští vzdělanci, jedním z nich byl například Nicolas de Condorcet, tvrdili, že předsudky trpí jen nevzdělaný lid a že jsou tyto emoce špatné za všech okolností. To, že

¹⁸ Srov. MUCHOVÁ, Ludmila. *Budete mými svědky*, s. 50

se tito lidé mýlili, můžeme ukázat na dvou příkladech. Prvním je francouzský spisovatel Louise F. Céline a druhým český spisovatel Jan Neruda. Oba se nijak netajili svou nenávisť vůči židovskému obyvatelstvu.

Jan Kosek ve své knize *Právo (n)a předsudek* si pokládá otázku, zda je možné projít životem, aniž by nás předsudky nějak ovlivnily. Dochází k závěru, že takový člověk, který se nenechá ovlivnit, neexistuje. Píše, že v životě, když se člověk střetne s odlišností, má už v sobě naučené určité názory, postoje a soudy a to od rodiny, učitelů nebo celé společnosti, a toto chování se pak odráží v našem životě jako předsudky.

Kosek také v knize cituje významného německého filosofa Hans-George Gadamera, který přichází ve 20. století s originálním konceptem předsudku. Ve své nejslavnější práci *Wahrheit und Methode* píše, že předsudek je nutným základem pro poznávací proces jedince. Pokud se chci něco nového dozvědět, něčemu se naučit, musím si o věci udělat vlastní názor. Pokud nemáme své mínění, právě předsudek, nemůže nás daná věc dost oslovit.¹⁹

¹⁹ Srov. KOSEK, Jan. *Právo (n)a předsudek: historické, filozofické, sociálně psychologické, kulturní a právní souvislosti stereotypů a předsudků*, s. 23-25.

4 Multikulturalita

Fenomén, kdy naprosto rozdílné kultury žijí v bezprostřední blízkosti, nazýváme multikulturalita. Ideální situace z tohoto hlediska by byla, kdyby na sebe tyto kultury vzájemně nepůsobily. Tento stav je ovšem ve světě naprosto nemožný.²⁰

Multikulturalismus se stal po 2. světové válce významnou politickou teorií proamerických států. Největší rozvoj zaznamenal od 60. let minulého století.

Pojem multikulturalismus se často používá v několika rovinách:

- 1) První rovina se zabývá multikulturalismem z hlediska **stavu společnosti**. V této formě žijí mezi sebou odlišné sociokulturní skupiny v bezprostřední blízkosti. Tyto skupiny od sebe odlišují mj. tradice, postoje, náboženství nebo hodnoty. Bezprostřední blízkost sociokulturních skupin nezajišťuje vzájemnou toleranci a respekt v mezilidských vztazích.
- 2) Druhá rovina užití pojmu multikulturalismu je v **procesu**, kde se vzájemně ovlivňují sociokulturní skupiny v kulturních systémech, vytváření vzniku nových řádů nebo výměně kulturních statků.
- 3) Pojem multikulturalismus může být popisován i z pohledu **vědecké teorie**. Rozdílné názory na svět, odlišné představy o realitě, to jak se lidské společnosti vhodně adaptovaly na odlišné životní podmínky, v podstatě všechny různé kulturní rozdíly. Toto všechno zkoumá a porovnává věda zabývající se multikulturalismem.
- 4) Další rovina je založena na **politické vizi** neboli také **společenském cíli**. Tato vize má za cíl zajistit různým sociokulturním skupinám takové podmínky, aby vedle sebe mohly koexistovat se vzájemnou tolerancí, respektem, rovností a čínorodou spoluprací.
- 5) Vzájemný respekt a tolerance, o kterých se zmiňuje autor v předešlém bodě, dosáhneme prostřednictvím **souboru praktických či edukativních strategií**

²⁰ Srov. KRÁKORA, Pavel. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském kontextu*, s. 122.

a postupů. V tomto kontextu se nejčastěji hovoří o multikulturní výchově nebo také politice.²¹

Jaroslav Balvín popisuje multikulturalitu, jako neustále se vyvíjející fenomén, který se objevil s příchodem prvních civilizací. Různé kultury přicházely do kontaktu po celém světě neustále, například kvůli obchodu.

Vzájemné působení kultur je podmíněno několika faktory: vzdáleností mezi kulturami, ekonomickými podmínkami, vzájemnými vztahy, náboženstvím, etikou a dalších.²²

J. Krejčí mluví o multikulturalitě jako o koexistenci odlišných kultur vedle sebe a řeší problémy vyvolané právě tímto soužitím na mezinárodní konferenci, jeho řeč je zaznamenána v knize *Kontrastní hodnoty a multikulturní společnost*. Zmiňuje, že soužití odlišných kultur nebývá vždy idylické. Problémy mezi těmito kulturami vznikají převážně na základě rozdílných etických a sociálních hodnot, které se projevují v každodenním životě lidí a rozdílných politických a ekonomických poměrech.

Do Evropy přicházejí migranti z celého světa. Krejčí zmiňuje, že pokud do Evropy přicházejí lidé, kteří se západní kultuře umí náležitě přizpůsobit a dostatečně se v západní civilizaci adaptují, problémy zde příliš nevznikají.²³

4.1 Multikulturalita v České republice

Česká republika díky své historii dlouhou dobu nebyla pro migrující obyvatele příliš přitažlivá. Naopak díky bývalému režimu se lidé z tehdejšího socialistického Československa snažili spíše odejít. Migranti, kteří se k nám dostali za účelem studií nebo pracovních příležitostí, přijížděli většinou ze států východního bloku nebo ze zemí socialistických. Socialistický režim měl však tyto migrace obyvatel plně pod kontrolou, byly řízené a na základě mezistátních dohod. Tito lidé pocházeli nejčastěji z Vietnamu, Polska, Maďarska, Koreje, Mongolska a v neposlední řadě i z Kuby. Díky pádu komunismu v roce 1989 se však situace v ČR výrazně změnila a tento konec jedné

²¹ Srov. MOREE, Dana a Iva JANSKÁ (ed.). *Než začneme s multikulturní výchovou: od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu*, s. 16-17.

²² Srov. BALVÍN, Jaroslav. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*, s. 9-33.

²³ Srov. KREJČÍ, Jaroslav (ed.). *Kontrastní hodnoty a multikulturní společnost: sborník z mezinárodní konference: 19. až 22. září 2001 v Praze*, s. 13-36.

nepříliš šťastné éry, změnil i situaci cizinců u nás.²⁴ Otevřením hranic skončila v České republice nucená izolace od okolního světa. Česko se díky své poměrně dobré a stabilní hospodářské a politické situaci stala cílovým bodem migrantů. V současné době se Češi dívají na cizince s jistou nedůvěrou.²⁵

4.1.1 Multikulturní soužití v ČR

V České republice se vztah k jiným národnostním menšinám postupem času mění stejně jako kdekoli jinde. Dnes Češi pocítují největší antipatie k Romské minoritě, tento stav je poměrně déle trvající a představuje pro Českou republiku největší problém. V 90. letech minulého století ČR zaznamenala velký příliv utečenců z Balkánu, kteří utíkali před válkou v Jugoslávii. U nás byli tito cizinci velmi neoblíbení, zejména protože představovali levnou pracovní sílu. Další neoblíbené národnostní menšiny pro Čechy představují Rusové, Ukrajinci nebo muslimové. Většina Čechů nepovažuje přistěhovalce za přínos, ale spíše za zátěž, to bylo zjištěno v průzkumu, který zřídil web pro Národnostní menšiny.²⁶

4.1.2 Česká legislativa

Zákon, který se zabývá právy národnostních a etnických menšin v České republice je z roku 2001 a je uveden v Listině základních lidských práv a svobod. Česká republika je povinna zajistit členům národnostních či etnických skupin mj. možnost rozvíjet svou kulturu, právo vyjadřovat se, vzdělávat a úředně jednat ve své rodné řeči.²⁷

Tento tzv. menšinový zákon číslo 273/2011 Sb. v sobě také skrývá definici národnostních menšin. Jsou to občané České republiky, kteří představují početnou minoritu na území ČR a mají snahu o udržení a růst své osobité kultury. Tito lidé se diferencují od zbývajících občanů společnými etnickými znaky. Spojuje je stejný původ, kultura, jazyk a tradice. Tento občan se představuje jako člen jiné než české

²⁴ Srov. RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*, s. 16-20.

²⁵ Srov. ŘÍZEK, Zdeněk. Multikulturalismus v ČR – věc známá či neznámá. [online].

²⁶ Srov. MAHDALOVÁ, Kateřina. *Koho Češi nemají rádi* [online].

²⁷ Srov. POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Listina základních lidských práv a svobod* [online].

národnosti. Národnostním menšinám, kterým stát přisuzuje práva obsažená v zákoně 273/2011 Sb. se musí v České republice dlouhodobě zdržovat a musí mít v Čechách tradici.²⁸

V České republice je v současné době zákonem uznáno 12 národnostních menšin.

Seznam těchto minoritních skupin je následující:²⁹

„Bulharská národnostní menšina (4 363 obyvatel)

Chorvatská národnostní menšina (1 585 obyvatel)

Maďarská národnostní menšina (14 672 obyvatel)

Německá národnostní menšina (39 106 obyvatel)

Polská národnostní menšina (51 968 obyvatel)

Romská národnostní menšina (11 746 obyvatel)

Rusínská národnostní menšina (1 106 obyvatel)

Ruská národnostní menšina (12 369 obyvatel)

Řecká národnostní menšina (3219 obyvatel)

Slovenská národnostní menšina (193 190 obyvatel)

Srbská národnostní menšina (1 801 obyvatel)

Ukrajinská národnostní menšina (22 112 obyvatel)“³⁰

4.1.3 Migrace do České republiky

Dnešní situace, která má za následek velký přísun migrujících obyvatel převážně z arabských zemí, kteří míří do západní Evropy a mají za cílovou destinaci převážně Německo, které nabízí lepší ekonomické podmínky. O azyl v České republice loni

²⁸ Srov. *Zákon o právech příslušníků národnostních menšin* [online].

²⁹ Srov. OSOBNOSTNÍ ROZVOJ PEDAGOGIKA, 2.1 *Národnostní menšiny v České republice* [online].

³⁰ OSOBNOSTNÍ ROZVOJ PEDAGOGIKA, 2.1 *Národnostní menšiny v České republice* [online].

zažádalo minimum osob, něco kolem 900 lidí, přitom většina žadatelů pocházela z Ukrajiny.³¹ Moc velký příliv obyvatel z Ukrajiny Česká republika neočekává, tento stav se může ale kdykoli změnit s ohledem na politickou situaci na Ukrajině. V roce 2013 žádalo o azyl v ČR celkem 710 lidí, a proto se Česká republika nenachází zrovna vysoko na žebříčku cílových zemí. Česká republika je až na 22. místě z celkového počtu 28 států, které jsou pro uprchlíky lukrativní.³² O Českou republiku, ale začíná být zájem u prosperujících mladých lidí ze západní Evropy, kteří zde hledají práci a také bezpečí.³³ Podle průzkumu Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj, ve zkratce OECD, v České republice po roce 2007 prudce klesl počet imigrantů mířících ze všech vyspělých států světa.³⁴

- **Marginalizace**

Slovo marginalizace má původ v latinském slově margo, který znamená okraj.³⁵ Pokud tedy mluvíme o marginalizované skupině, máme většinou na mysli minoritní skupinu, která se nachází na okraji společnosti, neudrhuje žádný kontakt s majoritní společností. Marginalizace je v podstatě pravým opakem participace. Marginalizace je spojená s nedostatkem, tito lidé strádali, žili v bídě a to je od dobře situované společnosti diferencovalo.³⁶ Marginálem může být i jedinec, který neuznává hodnoty, normy nebo tradice společnosti ve které žije.³⁷

- **Asimilace**

O asimilaci, jinak řečeno přizpůsobení, mluvíme, když se minoritní společnost dostatečně adaptuje majoritě, která bývá zpravidla více dominantní. U minority mizí nebo se dostává do pozadí její původní kultura a přejímá hodnoty, normy a tradice

³¹ Srov. ČRO, SKALICKÝ, Matěj. *Česko je pro uprchlíky spíš tranzitní země, o azyl žádají jen jednotlivci* [online].

³² Srov. *Migrace cizinců do ČR: klid před bouří nebo nejsme zemí zaslíbenou?* [online].

³³ Srov. VAVROŇ, Jiří, GINTER, Jindřich. *Mladí ze Západu míří do Česka. Cítí se tu bezpečněji* [online].

³⁴ Srov. MAHDALOVÁ, Kateřina. *Koho Češi nemají rádi* [online].

³⁵ Srov. ERYU a kol. *Marginalizace (marginalization)* [online].

³⁶ Srov. PETRUSEK a kol. *Velký sociologický slovník*, s. 760

³⁷ Srov. NOVOTNÁ, Eliška. *Sociologie sociálních skupin*, s. 55-57

majoritní společnosti. Asimilace se může docílit buď násilnou, nebo dobrovolnou formou. Dnes se o asimilaci nejčastěji mluví v souvislosti s migrační krizí.³⁸ K asimilaci dochází pouze tehdy, když se dostanou do přímého kontaktu minimálně dvě kulturně odlišné lidské společnosti, tento fenomén nazývají antropologové akulturace.³⁹

- **Segregace a separace**

Segregací se rozumí oddělení minoritní společnosti od majoritní. Rozdílné kultury vedle sebe žijí, ale vzájemně spolu nekomunikují, nijak se neovlivňují, a pokud tak minimálně. Segregace se nemusí týkat pouze kulturních rozdílů, ale může nastat při jakékoli odlišnosti, ať už se jedná o zdravotní stav, náboženské cítění, ekonomické podmínky, barvu pleti a další. Pokud k izolaci dochází úmyslně ze strany minority, mluvíme o separaci. Tímto fenoménem si rozdílné společnosti udržují vlastní kulturní identitu.⁴⁰

- **Integrace**

Procesu, při kterém se nějaký jedinec nebo minorita integruje, znamená, že se při tomto procesu dostatečně adaptovala, přizpůsobila, začlenila mezi většinovou společnost. V knize Sociální integrace přistěhovalců v České republice se uvádí, že hlavním krokem, aby se imigrant dokázal náležitě integrovat do hostitelské společnosti, je znalost jazyka. V České republice je k získání trvalého pobytu zapotřebí prokázat základní znalosti českého jazyka a proto ČR financuje různé programy, které mají přistěhovalcům pomoci se začlenit do české společnosti. Integrace minority také úzce souvisí s postojem a přístupem majoritní společnosti.⁴¹

³⁸ Srov. ČENĚK, Jiří a kol. *Interkulturní psychologie*, s. 52-53

³⁹ Srov. MURPHY, Robert Francis. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*, s. 206-207

⁴⁰ Srov. ČENĚK, Jiří a kol. *Interkulturní psychologie*, s. 51-52

⁴¹ Srov. RÁKOCZYOVÁ, Miroslava a TRBOLA, Robert (eds.) *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*, s. 30 – 34.

4.2 Multikulturní výchova

Multikulturní výchova je pedagogickou disciplínou reflektující nezbytnost rozvíjet způsobilost lidí v oblasti interkulturních kompetencí a komunikace.

Multikulturní výchova má za cíl získat schopnost lidí akceptovat a porozumět odlišné kultuře než té, kterou považují za vlastní. Snahou pedagogů je tedy snížení rasových předsudků a eliminování projevů rasismu. Díky přibývajícím imigrantům z celého světa a „otevřenosti“ Evropy narůstá naléhavost multikulturní výchovy.⁴²

V Evropě se začíná rozšiřovat multikulturní výchova, kde jsou uplatňovány vzdělávací postupy, které objasňují problematiku rozdílnosti v etnické skupině, sociálního statusu, zdravotního postižení a kulturních propastí. Toto pojetí multikulturní výchovy vychází z amerického obrazu. Největším problémem multikulturalismu je podle občanů České republiky, ale i mnoha pedagogů rasová diskriminace. Pojem multikulturalismus mnozí odborníci, ale i zbylá diletantská společnost v České republice, chybně zaměňují pouze za prostředek, jak pomoci Romům integrovat se do majoritní společnosti.⁴³

Vláda České republiky schválila program „*Strategie romské integrace na roky 2015 až 2020*“⁴⁴, který předložil Jiří Dienstbier - ministr pro lidská práva legislativu a rovné příležitosti. Po roce 1989 patří mezi nejvýznamnější otázky právě integrace Romů. Až 1/3 Romů žije ve společenském vyloučení a finanční tísní. Primárním důvodem tohoto života je většinou negramotnost, nekvalifikovanost, neznalost jazyka a v neposlední řadě dlouhodobá nezaměstnanost. Bez ohledu na sociální poměry se většina Romů setkala s diskriminací, předsudky, projevovaným rasismem a otevřenou nenávisť. Jedním z cílů tohoto programu je vytvořit celistvou společnost. Opatření, která jsou vypsána v programu ministerstva, si kladou za cíl odstranit veškeré negativní reakce vedené proti romské společnosti a zajistit jim ochranu před těmito projevy. Různá opatření a úkoly jsou pak uvedeny v programu a přímo mířeny na různá ministerstva a jiné subjekty v oborech bydlení, sociální práce a bezpečnosti, zdravotnictví,

⁴² Srov. KRÁKORA, Pavel. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském kontextu*, s. 122.

⁴³ Srov. PREISSOVÁ, Andrea. *Multikulturalismus - ztracené paradigma?*, s. 55-97.

⁴⁴ VLÁDA ČR. *Vláda schválila strategii romské integrace na roky 2015 až 2020* [online].

vzdělávání nebo zaměstnanosti. Dalším cílem je více podpořit Romskou kulturu a jazyk.⁴⁵

⁴⁵ Srov. VLÁDA ČR. *Vláda schválila strategii romské integrace na roky 2015 až 2020* [online].

5 Menšiny v ČR

Rozhodla jsem se popsat tyto národnostní menšiny – německou, ukrajinskou, vietnamskou, maďarskou, romskou, polskou, slovenskou a ruskou, protože v České republice patří mezi nejzastoupenější minority u nás.

5.1 Německá menšina

Německé obyvatelstvo začalo přicházet do pohraničí českých a moravských zemí někdy na počátku 13. století. Tito lidé zde zakládali nové osady a města, kde prosazovali své tradice a zákony, na které byli zvyklí a tyto zvyky měli zažité ze své mateřské země. Až do 19. století nezaznamenaly česko-německé vztahy větší konflikt. Zvrat české kultury nastal s příchodem národního obrození. Doba, kdy se česká a německá společnost nejvíce snažila zvýraznit rozdílnost mezi národy, nastala po roce 1848. Vzájemná rivalita se pak odrazila ve sférách kulturních, ve vědě, v školství a v neposlední řadě i v politice. Nejvýraznějšími osobnostmi tohoto období české historie byli například J. Dobrovský, J. Jungmann nebo F. Palacký.

Česko- německé vztahy se promítly i v školském systému, kde měl velkou roli tzv. moravský pakt. Tato dohoda zaručovala českým dětem ve vesnici, kde byl větší podíl obyvatelstva německé národnosti, právo docházet do české školy a naopak. Tento moravský pakt zasáhl i tehdejší Karlo-Ferdinandovu univerzitu. Jediná vysoká škola českých zemí byla roku 1882 rozdělena na část českou a německou.⁴⁶

Díky spojení Čechů a Slováků v roce 1918 se z majoritních Němců stala menšina. Mimo jiné v první Československé republice byly zastoupeny menšiny maďarské, ruské a polské. Československá republika jako jedna z mála zemí v Evropě ručila za práva minorit, která zde byla respektována a dodržována. Práva národnostních menšin byla garantována Ústavou Československé republiky, kde se také uvádělo, že státním jazykem se stala čeština a slovenština.

Mnichovská dohoda v roce 1938 zapříčinila odtržení pohraničních oblastí od Československé republiky. Toto území bylo obývané především německou, polskou

⁴⁶ Srov. KRÁKORA, Pavel a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském kontextu*, s. 18-29.

a maďarskou komunitou. Tuto dohodu však vzápětí porušilo samotné nacistické Německo, které zřídilo Protektorát Čechy a Morava, a nacistická vojska německé armády obsadila Slovenský stát. Politika nacistického Německa byla založena na nevráživosti vůči židovskému a romskému obyvatelstvu. Tato nevráživost vyvrcholila holocaustem a trvala až do konce 2. světové války.

Koncem druhé světové války se zhoršily vztahy k národnostním menšinám v českých zemích. Oblasti, které byly násilně oddělené od Československa, se opět připojily, výjimkou byla Podkarpatská Rus, která se stala součástí Sovětského svazu. V německém městě Postupim byly uzavřeny dohody, ve kterých se mimo jiné rozhodlo o osudech německého obyvatelstva v Československu. Kontrolu nad odsunem Němců měla od roku 1945 Spojenecká kontrolní rada.⁴⁷ Tato rada se skládala z členů vítězných mocností SSSR, USA, Velké Británie a Francie.⁴⁸

Násilný odsun německého obyvatelstva provázela řada extrémních situací. Češi využili této situace k vypuštění své agresivity, která se nakupila za dobu války, a dopustili se na Němcích mnoha zločinů. Kroky německého obyvatelstva směřovaly zejména do Německa, které v té době bylo okupováno vítěznými mocnostmi. Československo tehdy opustilo přes 2 miliony Němců.⁴⁹

5.2 Ukrajinská menšina

Část Ukrajinců a Poláků byla součástí Rakouska-Uherska a koncentrovala se na území Haliče. V ukrajinské komunitě šlo převážně o zemědělce, kterým se mnoha vzdělání nedostalo. Území Haliče přiznalo Rakousko-Uhersko jistou formu samostatnosti. Vedoucí pozice však zde zaujímala spíše polská menšina, která měla vyšší vzdělání.⁵⁰

Ukrajinci poté přicházeli do Československé republiky po neúspěšném boji, kdy se Ukrajina pokusila o svobodný stát bojem proti Polsku a Sovětského svazu. Kvůli silné migraci vznikaly v tehdejším Československu dokonce školy přímo pro ukrajinskou menšinu. Jako příklad můžeme uvést v Praze založenou Ukrajinskou svobodnou

⁴⁷ Srov. KRÁKORA, Pavel a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském kontextu*, s. 18-29.

⁴⁸ Srov. *Spojenecká kontrolní rada* [online].

⁴⁹ Srov. KRÁKORA, Pavel a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském kontextu*, s. 18-24.

⁵⁰ Srov. KOPEČEK, Lubomír, *Polsko-ukrajinské vztahy: úspěšný model řešení etnických problémů?* [online].

univerzitu nebo ukrajinské gymnázium. Po roce 1945 byla ukrajinská menšina vzdělaných lidí nebo těch, kteří byli režimu tzv. nepohodlní, pronásledována. Tito lidé byli násilně odvečeni do Sovětského svazu, přestože toto chování bylo v naprostém rozporu se zákony Československé republiky. Bohužel stát takové počínání k Ukrajincům přehlížel a po komunistickém převratu v 1948 bylo toto jednání dokonce podporováno. Byly zrušeny veškeré organizace podporující ukrajinskou menšinu, jedinou organizací, která přežila komunistický režim, byl Kulturní svaz ukrajinských pracujících ČSSR. Ukrajinci s náboženským cítěním byli stejně tvrdě pronásledováni komunisty. Největší podíl věřících se hlásil k řeckokatolické církvi.⁵¹

Po vzniku České republiky v roce 1993 přicházela nová vlna ukrajinské menšiny. Hlavním důvodem této migrace byly zejména ekonomické podmínky obyvatel na Ukrajině. O Ukrajince byl v českých firmách velký zájem, protože představovali levnou pracovní sílu.⁵²

Mezi nejznámější instituce, které se starají o rozvoj ukrajinské kultury v českém a evropském kontextu, patří Ukrajinská iniciativa v České republice.⁵³

5.3 Vietnamská menšina

Vietnamci začali přicházet do Československé republiky už v 60. letech minulého století, v době Vietnamské války. Mezi hlavní důvody jejich příchodu patřilo vzdělání a nabídka práce. Velká jazyková bariéra jim jejich příchod příliš neusnadnila, kvůli nedostatku tlumočnicků se museli český jazyk naučit sami. Pracovní příležitosti, zejména v továrnách zajistily, že vietnamská komunita si v Československu vedla velmi dobře, netrpěla hladem. Jejich životní podmínky se celkově značně zlepšily. Po roce 1989 se Vietnamci docela rychle přizpůsobili českému prostředí a začali podnikat. Nejdříve s menším zbožím přímo na ulici, kde jim hrozily útoky od skinheadů nebo potíže s policií. Půlku výtěku posílali rodině do Vietnamu. Vietnamská menšina tu byla za podmínek víza, když skončilo, tak se buď museli vrátit zpět, zůstat tu nelegálně, anebo se zde oženit. Takto uzavřená manželství však zřídka vydržela, nejčastěji kvůli

⁵¹ Srov. LHOŤAN, Lukáš. *Rozmanitostí proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice*, s. 59.

⁵² Srov. KRÁKORA, Pavel a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském kontextu*, s. 29.

⁵³ Srov. *Support Ukraine* [online].

rozdílnosti kultur. Vietnamské ženy zůstávají často v domácnosti oproti českým ženám, které jsou průbojnější.⁵⁴

Poté co se z Československé republiky stala Česká republika, se většina Vietnamců rozhodla zde zůstat a přivezla sem i svou rodinu, která předtím zůstávala ve Vietnamu. Začali zde obchodovat, tentokrát se zaměřili na stánkový prodej, ve kterém často prodávali pašované zboží. Díky tomuto obchodu se velice rychle začala rozšiřovat organizovaná kriminalita.

Druhé pokolení vietnamské menšiny se České republice více přizpůsobilo a začalo přijímat naše kulturní zvyky a tradice. Tito mladí lidé se tolik neangažují ve stánkovém prodeji jako jejich rodiče, ale mají vyšší cíle. Většina mladých Vietnamců chce získat akademické tituly, což má za následek napětí v této dost uzavřené skupině.⁵⁵

5.4 Maďarská menšina

Maďaři byly stejně jako Češi součástí habsburské monarchie, toto spojení mělo vliv na vzájemné vztahy a společnou historii.⁵⁶

Rakouské císařství dalo v roce 1867 Uhrám jistou formu autonomie a díky tomuto ujednání vzniklo Rakousko-Uhersko, čímž se zhoršily vztahy mezi Čechy a Maďary. Češi se domáhali stejných národnostně-politických práv, jaké byly přiznané Uhrám. Velkou zásluhu na Českém neúspěchu při pokusu o vyrovnání s Rakousko-Uherskem měli maďarští politici. Po první světové válce se Rakousko-Uhersko rozpadlo a vznikly nové samostatné státy. Československý stát tehdy vyvolal nový konflikt s Uhry, když je připravil o celkem velkou oblast. Maďarsko tehdy přišlo o Horní Uhry (dnešní Slovensko) a Podkarpatskou Rus, tyto ztráty nebyly pro Maďary zanedbatelné a vzájemná rivalita mezi oběma státy se jen posílila. Vzájemné vztahy mezi národy se zlepšily až po skončení druhé světové války.⁵⁷ Poté maďarská menšina začala přicházet

⁵⁴ Srov. *Vietnamci v Čechách, část I.* [online].

⁵⁵ Srov. KRÁKORA, Pavel a kol. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském kontextu*, s. 29.

⁵⁶ Srov. *Historie* [online].

⁵⁷ Srov. PEJŠA, Robert. *Vztahy ČSR a Maďarska v letech 1918 – 1939*. Praha, 2010. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filosofická fakulta. Ústav českých dějin. Vedoucí práce: R. Chmel. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zcp/detail/25092/>

do Československé republiky. Důvodem těchto migrací byla snaha osídlit vylidněné pohraničí, často byla tato migrace nedobrovolná. Pozdějším důvodem byla možnost získání práce anebo za studia.

Dnes jsou Maďaři rozptýleni po celé České republice. Organizace, která se stará o tuto národnostní menšinu, se jmenuje Svaz Maďarů žijících v českých zemích. Toto sdružení organizuje každý rok tzv. Dny maďarské kultury, kde tato minorita v českých městech představuje svou kulturu. Vydává také vlastní časopis, který má dlouholetou tradici, s názvem Prágai Tükör v českém překladu Pražské zrcadlo.⁵⁸

5.5 Romská menšina

Doba, kdy s jistotou můžeme doložit příchod Romů do českých zemí, je 15. století. Romská skupina tehdy prošla zemí v čele s králem Sindlem (SINDEL). Tato poměrně velká skupina měla až na tři sta členů. Vezli s sebou listiny, které jim zaručovaly bezpečí a přijetí u stálých obyvatel. Tuto listinu jim předal český král. Došli s ní až do Francie, kde jim francouzský lid díky této listině začal říkat les Bohemiens, tedy obyvatelé Čech. Tato doba byla pro Cikány příznivá. Od 16. století se situace mění a začínají být kritizováni zejména ze strany katolické církve, která kritizuje způsob jejich chování. Chování obyvatelstva vůči Cikánům přerůstá v otevřenou nevraživost, která vrcholí exkomunikováním z církve v roce 1427 pařížským arcibiskupem. Agrese vůči cikánské menšině se stupňovala a vygradovala roku 1541, kdy byli obviněni z požáru pražské Malé Strany a Hradčan. Další ránou pro tuto minoritní skupinu bylo vyhnání ze země na příkaz Ferdinanda I. roku 1545. Do krajností to dohnal český král Leopold I., který Cikány nejenom vyhnal, ale označil je za štvance a dovolil je beztrestně zabíjet. I v této nepříznivé době se začali usazovat zejména na Moravě, kde jim feudálové poskytli azyl. Šlo zejména o hudebníky nebo zdatné kováře. Díky těmto schopnostem dostali někteří povolení k pobytu. Vláda Marie Terezie v 18. století mírně změnila postoj k Cikánům. Povolení k pobytu dostávali Cikáni při dodržení určitých podmínek, jejich pohyb byl pod přísným dohledem. Označení těchto lidí tzv. „cikán“ nahradilo nové slovo „novosedlák.“ V Uhrách byla snaha zničit tuto kulturu úplně.

⁵⁸ Srov. VLÁDA ČR. *Maďarská národnostní menšina* [online].

Císař Josef II. kladl důraz na povinnou školní docházku u dětí cikánského původu, dodržování křesťanských zásad a v neposlední řadě se zasadil o zlepšení hygienických podmínek Romů. Ke konci 18. století také jako první učinil pokus o rozdělení romského obyvatelstva do moravských a slezských obcí. V 19. století se Romové začali přizpůsobovat majoritní společnosti a v separaci romského obyvatelstva došlo ke zlomu, za který mohou vděčit přístupu Marie Terezie a jejího syna Josefa II.⁵⁹

V roce 1885 vznikl zákon, který zakazoval romskému obyvatelstvu vést potulný život. Tento zákon se udržel až do vzniku Československé republiky, přestože byla romská menšina oficiálně uznaná jako samostatná národnostní menšina. Na konci 20. let 20. století byla na našem území zavedena tzv. cikánská legitimace. Tento průkaz se vydával Romům starším 14 let, kteří se jím museli prokazovat na vyžádání státních orgánů. Další omezení ze strany vlády nastalo, když si romská menšina musela žádat o tzv. kočovné listy, které si Cikáni pořizovali, aby mohli vést kočovný život. V těchto průkazech byl detailně popsán popis osoby.

Prezident T. G. Masaryk osobně přispěl romské komunitě na výstavbu školy v Užhorodě v roce 1926. Byla postavena jednotřídka, která dala romským dětem možnost se vzdělávat. Škola poskytla romským dětem šanci na lepší pracovní příležitosti, protože většina Romů byla do té doby negramotná. Nejvíce těchto lidí bylo z chudých poměrů a živilo se řemeslem.

Před začátkem války se do Československa ubíral velký počet Cikánů, hlavně z Německa. Protektorátní vláda tehdy vyzvala všechno romské obyvatelstvo, téměř 7 tisíc, k okamžitému usídlení. Ti, kteří se nadále pokoušeli o kočovný život, byli posláni do pracovních táborů. Tyto tábory se po srpnu roku 1942 přejmenovaly na tzv. cikánské tábory. V Československu se tyto tábory nacházely u Písku a u Kunštátu. Do těchto táborů pak putovali Romové, kteří byli evidováni u četnictva, a měla na ně být uvalena vazba, nebo lidé nezaměstnaní. Nepracujícím Romům tak ukázali, co je čeká, pokud nebudou pracovat. V těchto táborech byly žalostné životní podmínky, díky kterým zde byla vysoká úmrtnost. Za války pak do podobných táborů, mj.

⁵⁹ Srov. NEČAS, Ctibor. *Historie Romů na území České republiky* [online].

i koncentračních, mířili tisíce Romů. Nejvíce českých Romů bylo zabito v Birkenau, které bylo součástí koncentračního tábora Auschwitz, Osvětim.⁶⁰

Po druhé světové válce byla populace Romů v Československu značně zredukována. Čísla ovšem začala rychle stoupat. Romové převážně ze Slovenska začali plnit pohraničí a přicházeli do Čech za prací. Komunistický režim pokládal tuto minoritu za problém, který se musí vyřešit. Řešením byla snaha vymýtit znaky cikánské kultury a tímto je donutit k asimilaci s majoritní společností. V roce 1958 vydává vláda Československé republiky zákon, který Romům opět nařizuje trvalé usídlení, které bylo mnohdy velice radikálně vyžadováno, a majoritní společnost má podle tohoto zákona pomoci naučit se vést tzv. „normální“ život romské minoritě. K tomuto životu jim měly pomoci i byty, které dostali od státu. Každému, kdo tento zákon poruší, hrozila sankce odnětí svobody až na 3 roky. Tímto životem byli Romové donuceni vzdát se svého života a svých tradic, protože vlastnění hmotných statků bylo pro Romy velkou neznámou. Dřívější hodnoty a vzájemná soudržnost romského obyvatelstva se povedly komunistickému režimu víceméně zničit. Romové zapomněli na svou minulost, původ a jedinou sounáležitost nacházejí v pocitech, jako jsou například vyloučenost ze společnosti a bezpráví, kterých se na nich dopouští majoritní společnost.⁶¹

Slovo cikán najdeme ve Slovníku spisovného jazyka českého. Výklad tohoto slova znamená tulák, dobrodruh, lhář nebo podvodník. Proto romská menšina přichází s novým výrazem a začínají o sobě mluvit jako o Romech. Poprvé s tímto označením přišli po Pražském jaru v roce 1968 na Svazu Cikánů-Romů.⁶² Tato instituce se stala skutečnou první romskou organizací v Československu.⁶³

Koncem 20. století se opakovala situace za totalitního režimu. Romská minorita byla státem opět donucena ke stěhování na určená území. Romské děti byly často zařazeny do škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami na základě testů, jejichž výsledky byly pochybné. Děti z rodin byly vyjímány a dávány do náhradní rodinné péče. A nakonec ministerstvo zdravotnictví vydalo výnos o sterilizaci. Tento

⁶⁰ Srov. NEČAS, Ctibor. *Historie Romů na území České republiky* [online].

⁶¹ Srov. NEČAS, Ctibor, *Historie Romů na území České republiky* [online].

⁶² Srov. Projekt Varianty, *Člověk v tísni., Původ názvu Rom-Cikán* [online].

⁶³ Srov. *Svaz Cikánů a Romů* [online].

výnos umožnil sterilizovat mnoho romských žen, aniž by k tomuto zákroku daly samy souhlas.

Po vzniku České republiky vstoupil v platnost zákon o nabývání a pozbývání národní příslušnosti. Podmínky k získání občanství mnoho Romů nebylo schopno splnit, a proto se z nich stali cizinci v jejich rodné zemi. Otázka vzdělanosti Romů patří v České republice k jedné z nejdůležitějších priorit. Díky své nízké vzdělanosti mají Romové velký problém si zde najít práci.⁶⁴

5.6 Polská menšina

K polské národnosti se v České republice v roce 2001 hlásilo více než 50 tisíc lidí, což tuto minoritu staví jako druhou nejpočetnější na území ČR.⁶⁵

Největší koncentrace polského obyvatelstva se soustředila do okolí města Těšín. Významná vlna přesídlování Poláků byla zaregistrována společně s rychlým rozvojem ostravského průmyslu. V této době vlastně nešlo o cizince, protože tato strana Polska byla součástí území Rakouska-Uherska. Po první světové válce nastalo přerozdělení Evropy a tedy upřesnění hranic mezi Poláky a Čechy. To přineslo mezi ně velké napětí. V roce 1920 byly vymezeny přesné hranice, kterým se tyto dva národy musely podřídít. V té době zůstalo velké množství polského obyvatelstva na území Československé republiky, proto Polsko toto rozhodnutí pokládalo za nespravedlivé. V městě Těšín převládal počet obyvatel polské národnosti a díky tomu vznikla polská národnostní menšina v tehdejším Československu. Do roku 1938 se polské menšině na Těšínsku velmi dařilo. Tehdejší zákony dovozovaly polskému obyvatelstvu zakládat nejrůznější vzdělávací instituce, knihovny a mj. zde bylo zastoupeno i velké množství pěveckých a sportovních sdružení. V roce 1938 vznikl Svaz Poláků v Československu, jehož cílem bylo získat samostatnost pro polské obyvatelstvo a vrácení tohoto území Polsku. Československá vláda Polákům ustoupila, Polsko získalo značnou část historického centra Těšínska, také okresy jako Fryštát, Frýdek, nebo Český Těšín. Tento triumf Poláci dlouho neslavili, protože začala druhá světová válka a toto území bylo dobyto

⁶⁴ Srov. NEČAS, Ctibor. *Historie Romů na území České republiky* [online].

⁶⁵ Srov. ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Polská národnost na území ČR* [online].

a připojeno k Německé říši. Oblast kolem Těšínska byla za války velice těžce zasažena. Polské obyvatelstvo bylo cílem nacistů, zejména kvůli povstaleckému hnutí, které bylo na Těšínsku velmi aktivní. Po roce 1945 byly hranice mezi Polskou a Československou republikou nastoleny znovu tak, jako před rokem 1938. Spory vyvolané tímto rozhodnutím, tedy opětovného připojení Těšínska k ČSR, trvaly ještě dalších několik let. Po této napjaté době pocítila polská menšina opět rozmach. Zákonu z roku 1968, který definoval pozici národnostních menšin v Československé republice, menšinám zaručoval všeobecný kulturní rozvoj. Důležitou organizací pro Poláky je Polský kulturně-osvětový svaz v České republice, který vznikl díky přátelské dohodě mezi Polskem a Československem v roce 1947. Aktivita polské minority byla přísně sledována a její tisk byl vystaven cenzuře až do roku 1989. Po pádu komunismu byly obnoveny nejrůznější polské organizace. Polskou menšinu oficiálně zastupuje Kongres Poláků. Při posledním sčítání lidu se k polské národnosti hlásilo přes 50 tisíc lidí.⁶⁶

5.7 Slovenská menšina

K nejzastoupenější minoritě v České republice patří jednoznačně Slováci. Společnou minulost těchto dvou národů můžeme začít počítat od dob Sámovy říše. První slovenské sdružení vznikala koncem 19. století, jedním z příkladů je Pražský tzv. DETVAN neboli akademický spolek slovenských studentů. O národní uvědomění a vztahy mezi Čechy a Slováky se až do začátku první světové války starala Československá jednota. Vznikem Československé republiky roku 1918 se ze Slováků stala národnostní menšina. Za protektorátu Čechy a Morava se Slovenská republika od nás oddělila. Po válce se Česko a Slovensko opět spojily. Po vzniku České republiky roku 1993 se ze Slováků na území Čech stává oficiálně uznávaná minorita.⁶⁷

V 18. století přicházela slovenská menšina na území Čech zejména za studiem. Kvůli pracovním příležitostem byla velká migrační vlna zaznamenána po vzniku Československé republiky. Stejný scénář se opakoval ještě několikrát, po druhé světové válce a po roce 1968.⁶⁸

⁶⁶ Srov. *Poláci v České republice* [online].

⁶⁷ Srov. REINDLOVÁ a kol. *Slováci v České republice* [online].

⁶⁸ Srov. *Slovenská národnostní menšina* [online].

Koncem 20. století přicházeli Slováci do České republiky kvůli studiu a rodině. Po rozpadu Československé republiky byla podepsána smlouva mezi Českou a Slovenskou republikou o vzájemném zaměstnávání občanů. V roce 1999 byly stejné podmínky nastoleny i pro slovenské studenty v ČR. Mohou používat slovenský jazyk při studiu a nemusí platit školné. Reakce občanů České a Slovenské republiky na rozdělení těchto dvou blízkých států jsou spíše negativní a tento krok měl za následek zhoršení vztahů.⁶⁹

5.8 Ruská menšina

Největší příliv ruského obyvatelstva na území tehdejšího Československa je úzce spjat s propuknutím komunistického režimu v Rusku. V roce 1918 hledalo mnoho ruských intelektuálů, kteří nesouhlasili s nastoleným systémem, útočiště v První republice, která byla k minoritám velmi pohostinná.⁷⁰

Do Československé republiky tehdy přijížděly největší mozky Ruska, například profesor A. S. Lomšakov, P. I. Novgorodcev nebo filozof B. V. Jakovenko, kterého do Československa osobně pozval prezident T. G. Masaryk. Nebyl jediný, na naše území byli tehdy vládou pozváni další myslitelé, například geolog N. I. Andrusov. Ruští intelektuálové tvořili v ČSR významnou skupinu, proto bylo roku 1921 realizováno shromáždění Ruských akademických organizací v zahraničí.⁷¹

Nastal velký příliv imigrantů, kterému se začalo říkat tzv. „ruská akce“, která trvala až do roku 1926. Československá republika podporovala uprchlíky zejména ve vzdělání, poskytla jim prostředky na dokončení studia, díky této pomoci získalo vysokoškolský titul až na dva tisíce emigrantů.⁷²

⁶⁹ Srov. REINDLOVÁ a kol. *Slováci v České republice* [online].

⁷⁰ Srov. DVOŘÁČKOVÁ, Edita. *Ruské osobnosti v současné české kultuře*. Brno, 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta. Katedra ruského jazyka a literatury. Vedoucí práce N. Naumova.

⁷¹ Srov. MACH, Jaromír. *Ruští intelektuálové v emigraci a jejich institucionální základna v Praze*. Brno, 2012. Disertační práce. Masarykova univerzita v Brně. Filosofická fakulta. Katedra filosofický ústav. Vedoucí práce V. Goněc a J. Monet Chair.

⁷² Srov. DVOŘÁČKOVÁ, Edita. *Ruské osobnosti v současné české kultuře*. Brno, 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta. Katedra ruského jazyka a literatury. Vedoucí práce N. Naumova.

Studenti měli stanovenou určitou lhůtu na dokončení studia, po dobu pěti let. Československo nepomáhalo pouze studujícím uprchlíkům, ale zavázalo se pomoci mj. také ženám, dětem, postiženým nebo zemědělcům. Poté, co by se dění v Rusku uklidnilo, měli se tito vzdělaní lidé vrátit do své vlasti a pomoci jejímu rozvoji. Okolnosti jejich návratu nepřály, z Ruska se stal Sovětský svaz a vypukla hospodářská krize, proto se mnoho migrantů rozhodovalo buďto zůstat v Československé republice, anebo pokračovat do dalších zemí. Díky odhodlání některých uprchlíků zůstat v Československu a ucházet se zde o občanství, musela vláda ve třicátých letech integrovat ruskou minoritu do české majoritní společnosti. Konec druhé světové války roku 1945 znamenal pro tehdejší imigranty pronásledování ze strany komunistů a byli násilně odvezeni zpět do sovětského Ruska. Ti, kteří tu mohli zůstat, nepatřili ani k československé, ale ani k ruské komunitě. Po obsazení Československa sovětskými vojsky v roce 1968 se vztah Čechoslováků k ruské minoritě výrazně zhoršil. V dnešní době narůstá počet ruských občanů v Čechách, ale vzájemné vztahy těchto dvou kultur nejsou příliš dobré.⁷³

⁷³ Srov. *Ruská kulturní identita* [online].

6 Evropa v krizi ve 20. století

Vzhledem k tématu práce jsem se v této kapitole zaměřila na důležité historické mezníky 20. století, kdy se lidská společnost velmi cíleně zaměřovala na úplnou likvidaci určitých minoritních skupin.⁷⁴

6.1 První světová válka

Vypuknutím první světové války se nejen Evropa, ale i zbytek světa dostaly do krize. Díky nové technologii použité v boji měla tato válka za následek velké ztráty na životech i mezi civilisty. Bomby svržené na města nebo nedostatek jídla vedly k lokální, ale i globální hospodářské krizi. Německo kapitulovalo a první světová válka byla oficiálně ukončena u francouzského města Compiègne, koncem roku 1918. První světová válka si vyžádala miliony lidských obětí a bylo na 27 vítězných státech uspořádat novou Evropu a potrestat poražené Německo. Proto se na začátku roku 1919 sešly vítězné mocnosti, aby podepsaly smlouvu v Zrcadlovém sále ve francouzském městě Versailles, kde se vymezily podmínky k vytvoření míru.⁷⁵

6.1.1 Mírové smlouvy

V hlavní tzv. Versailleské smlouvě byly přesně uvedeny všechny sankce pro poražené státy a hlavně pro Německo, které bylo stanoveno jako výhradní viník války. Německo přišlo o své kolonie, které mělo v Africe a Tichomoří, dále o významnou část svého území, které si rozdělilo Polsko s Francií a menší oblasti, které získaly okolní státy. Československo například získalo Hlučínsko. Ve smlouvě bylo mimo jiné obsaženo, že německá armáda nesmí vlastnit žádnou těžkou vojenskou techniku, zrušila se branná povinnost. Německo muselo zaplatit vysokou sankci, jejíž výše v této smlouvě nebyla stanovena. Výše reparace byla stanovena až roku 1921 na neuvěřitelných 132 miliard marek.⁷⁶ Tuto astronomickou částku Německo rozhodně nebylo schopno zaplatit. Aby

⁷⁴ Srov. TROJANOVÁ, Karolína. *Evropa a svět od konce I. světové války do světové hospodářské krize* [online].

⁷⁵ Srov. TROJANOVÁ, Karolína. *Evropa a svět od konce I. světové války do světové hospodářské krize* [online].

⁷⁶ Srov. DAUBNER, Petr. *Evropa a svět v letech 1918-1939 - část I.* [online].

Německo získalo alespoň nějaké peníze na reparace, začalo prodávat cenné dluhopisy, zejména Američanům.⁷⁷

Tuto smlouvu však Německo nikdy plně neakceptovalo a díky tolika sankcím si připadal německý lid ponížen a příliš tvrdě potrestán. Adolf Hitler tuto smlouvu, kterou nazýval „*Versailleské šilenství*“⁷⁸, nakonec zrušil.⁷⁹

Německo svoji poslední část dluhu splatilo poměrně nedávno, v roce 2010.⁸⁰

Mírové smlouvy vznikaly ještě do roku 1920, například smlouva z francouzského zámku Saint-Germains z roku 1919, která se týkala rozpadu Rakousko-Uherska. Mimo jiné byly oficiálně uznány nástupnické státy jako Československá, Polská a Maďarská republika a Jugoslávie. K tomu ztratilo Rakousko i další části země. Velký konflikt a nepokoje nastaly při smlouvě s Maďarskem v roce 1920. Tato tzv. Trianonská smlouva připravila Maďary o většinu území, zejména ve prospěch Československa, Rakouska, Rumunska a také Království Srbů, Chorvatů a Slovinců.

Po válce byl svět silně traumatizován a následkem toho se objevil silný pacifistický proud, který měl za následek vznik Společnosti národů v roce 1920. Hlavní myšlenkou této organizace bylo udržení míru v Evropě. Jedním ze zakladatelských členů bylo nově vzniklé Československo. Státy z celého světa se k tomuto společenství postupně přidávaly nebo odcházely. Ale například Němci a Sověti, kteří v roce 1939 napadli Polsko a byli z této organizace vyloučeni. Sami vystoupili Japonci a Itálie. Spojené státy americké se ke Společnosti národů nikdy nepřidaly.⁸¹ Nejdůležitější ideou této organizace, tedy udržení míru a vyhnutí se válečnému konfliktu, nebylo možné udržet dlouho. Hlavním důvodem jejího selhání byla skutečnost, že Společnost národů neměla účinné prostředky, jak příměří ve světě udržet. Důkazem toho je fakt, že mír netrval dlouho a přišla druhá světová válka.⁸²

⁷⁷ Srov. ČT24. *Německo v neděli splatí reparace z 1. světové války* [online].

⁷⁸ DAUBNER, Petr. *Evropa a svět v letech 1918-1939 - část I.* [online].

⁷⁹ Srov. DAUBNER, Petr. *Evropa a svět v letech 1918-1939 - část I.* [online].

⁸⁰ Srov. ČT24. *Německo v neděli splatí reparace z 1. světové války* [online].

⁸¹ Srov. DAUBNER, Petr. *Evropa a svět v letech 1918-1939 - část I.* [online].

⁸² Srov. TROJANOVÁ, Karolína. *Evropa a svět od konce I. světové války do světové hospodářské krize* [online].

6.2 Meziválečná politika

Po přerozdělení Evropy nastaly nepokoje u civilního obyvatelstva. Lidé, kteří byli dříve součástí majority, se najednou ocitli v menšině v úplně nově vzniklých státech. Vznikají minority Němců, Maďarů, Poláků, Rusů a dalších. Nové státy přislíbily Společnosti národů, že menšinám v jejich zemi nebude hrozit žádná diskriminace menšin a budou dodržována jejich práva. Československá republika se stala jednou z mála demokratických zemí, kde byla práva národnostních menšin dodržována. Jiné země v Evropě nebyly tak tolerantní k minoritám, a to byl další z mnoha důvodů kritiky Společnosti národů. Například Řecko, které má velmi špatné vztahy hlavně s Tureckem a Bulharskem. Řecko díky novým hranicím vzalo Bulharsku přístup k Egejskému moři. Konflikt mezi Řeckem a Bulharskem vrcholil v roce 1925, kdy řecká vojska vtrhla na území Bulharska. Tento násilný krok zarazila až Společnost národů, díky které Řecko své vojsko nakonec stáhlo. Víc ale pro vztah mezi těmito státy Společnost národů neudělala.

Největší pomoc zbídačené Evropě poskytly přes humanitární organizace Spojené státy americké. Jednou z nich byla například „American Relief Administration“⁸³, která posílala jídlo, zejména pak do zemí Evropy, ve kterých hrozil hladomor. Další velkou pomoc poskytly USA v podobě kapitálu. Evropa této pomoci hojně využívala až do roku 1929, kdy v USA vypukla hospodářská krize, která se později rozšířila do celého světa.⁸⁴ V Československu se tato krize nejvíce projevila v zemědělství a v průmyslu. V roce 1934 došlo ke znehodnocení měny a se stoupající nezaměstnaností se paralelně zvyšovala i nespokojenost občanů.⁸⁵

6.3 Druhá světová válka

V roce 1939 uzavřelo Německo se SSSR smlouvu, ve které si slíbily vzájemné příměří. Na opačné straně stála Velká Británie s Francií a Polskem, které podepsaly podobný pakt, ve kterém byla součástí i vzájemná pomoc před případným napadením.⁸⁶ Tyto vzájemné smlouvy byly přímou odpovědí na Mnichovskou dohodu z roku 1938, kdy se

⁸³ CARBONELL, Charles-Olivier. *Evropské dějiny Evropy*. s. 259-270.

⁸⁴ Srov. CARBONELL, Charles-Olivier. *Evropské dějiny Evropy*. s. 259-270.

⁸⁵ Srov. NEČAS, Václav, BOREK, David. *Hospodářská krize v Československu* [online].

⁸⁶ Srov. NEČAS, Václav, VELŠÍK, Marian. *Poslední měsíce míru* [online].

vůdci Spojeného království, Německa, Francie a Itálie rozhodli dát Německu Sudety na úkor Československa. V této dohodě se Československá republika zavázala, že dohlédne na odsun obyvatel z pohraničí, který trval 10 dnů v říjnu 1938. Československá vláda ručila za nepoškození veškerého vybavení.⁸⁷ Mnichovská dohoda: „*Spojené království, Francie a Itálie se shodly, že vyklizení území bude dokončeno do 10. října, aniž by byla zničena jakákoli zařízení, která se na území nacházejí, a že Československá vláda bude odpovídat za provedení vyklizení bez poškození uvedených zařízení.*“⁸⁸

Druhá světová válka oficiálně začala prvního zářijového dne roku 1939, kdy na Polsko zaútočilo Německo ze západu a o několik dní později se k tomuto kroku uchýlil i SSSR. Vojenský vpád měl největší důsledek na civilní obyvatelstvo, které bylo z velké části židovské. Polské obyvatelstvo bylo koncentrováno na území zvaném Generalgouvernement, který se do historie zapsal jednou z nejstrašnějších tragédií v historii lidstva, systematickým vyvražďováním židovského obyvatelstva v koncentračních táborech.⁸⁹

6.3.1 Židovská ghetta

V Polsku tehdy žily téměř 2 milióny Židů. Nacisté ještě nebyli schopni zrealizovat svůj záměr - masové odstranění židovské populace - a nemohli ani donutit tolik lidí k emigraci. Proto zvolili snazší způsob. Koncentrovali Židy do určité městské části, nejčastěji se snadným přístupem k železnici, a byl jim zabaven veškerý majetek. Tato ghetta židovské občany velice účinně separovala od ostatních obyvatel. V těchto ghettech měli Židé vlastní pomyslnou samosprávu, která ve skutečnosti neměla žádnou moc. Židovská samospráva se pro svůj lid snažila získat co nejvíce prostředků, které by mohly pobyt v ghettu alespoň trochu vylepšit, protože všeho byl nedostatek. Lidé zde umírali kvůli nedostatku jídla nebo špatné zdravotní péči. Proto se tyto části měst příliš nelišily od koncentračních táborů. V dalších zemích nacistické Evropy, kde ghetta zatím nebylo možné zrealizovat, byli Židé diskriminováni. Nosili Davidovu hvězdu, majetek

⁸⁷ Srov. HORNOVÁ, Alice, *Mnichovská dohoda (29. 9. 1938)* [online].

⁸⁸ HORNOVÁ, Alice, *Mnichovská dohoda (29. 9. 1938)* [online].

⁸⁹ Srov. WANDY CZ, Piotr S., *Střední Evropa v dějinách od středověku do současnosti*. s.214

byl zkonfiskován a jejich pracovní možnosti silně omezeny. Ve městech, kde nebyla ghetta, byla určena místa, kde se Židé mohli sdružovat. Nesměli navštěvovat veřejně přístupná místa jako parky, biografy a jiná nebo využívat hromadnou dopravu.⁹⁰

6.3.2 Židovská hvězda

Dne 19. září roku 1941 vyšlo v platnost nařízení říšského ministerstva vnitra, že všichni židé od šesti let musí nosit dobře viditelné označení. Symbolem, který měl židovské obyvatelstvo ponížít a separovat, se stala šesticípá žlutá hvězda s nápisem Jude. Tato opatření platila na území Protektorátu Čechy a Morava a Německé říše. Označení mělo zjednodušit kontrolu židovských obyvatel. Německo nemohlo počítat s podporou Protektorátu, kde panovala přátelská atmosféra Čechů vůči Židům.⁹¹ Symbol Davidovy hvězdy se vyskytoval i u vstupů do židovských ghett. Vůbec poprvé začali být Židé separováni od ostatního obyvatelstva už v Polsku v listopadu 1939, kdy židovští občané od 12 let museli nosit bílou pásku s modrou Davidovou hvězdou.⁹²

6.3.3 Osvětim

Na příkaz Heinricha Himmlera byl v roce 1940 vybudován jeden z největších a nejtvrdějších koncentračních táborů nacistického Německa. Mezi první zajatce patřili Poláci, kteří v Osvětimi doslova otročili. K tomuto táboru byly později přistaveny ještě dva velké komplexy zvané Osvětim II. neboli Birkenau a Osvětim III. V části Birkenau se nacházelo přes 100 tisíc lidí a patřila sem i sekce nazývaná „*terezínský rodinný tábor*.“⁹³ Tento prostor byl určen převážně pro vězně dovezené z Československa (politické vězni, Židé, Romové), později se k nim přidali i vězni z Rakouska, Německa a dalších států. Těmto vězňům se dostávalo určitého zvláštního zacházení, které je odlišovalo od ostatních vězňů. Rodiny nebyly rozděleny, vězňům se neoholily hlavy a děti měly určený zvláštní blok, ve kterém si mohly hrát. Životní podmínky se ale nijak nelišily od ostatních částí Osvětimi. Lidé trpěli hladem, zimou a díky mizerné hygieně i nemocemi. Tito vězni byli vždy po 6 měsících popraveni a jako symbol odporu začali zpívat písně jako československou hymnu, Internacionálu nebo Hatikvu (izraelská

⁹⁰ Srov. *GHETTOIZACE ŽIDOVSKÉHO OBYVATELSTVA* [online].

⁹¹ Srov. *ČT24, Davidova hvězda fungovala jako symbol pro „nežádoucí“* [online].

⁹² Srov. GERLOFFOVÁ, Krista, *HISTORIE: Šesticípá hvězda – Davidův štít* [online].

⁹³ ŠTĚPKOVÁ, Tereza a kol., *Osvětim* [online].

hymna). Tento tábor byl zřejmě zrealizován, aby se nacisté pokusili skrýt před světem toto masové vyvražďování nejen židovského obyvatelstva. Terezínský rodinný tábor dodnes Čechům připomíná největší masové vraždy českých občanů za druhé světové války.⁹⁴ Osvětim III. přezdívaný také jako Buna Monovice, byl určen k tovární práci pro německé firmy. První rozkaz na vytvoření prostředků pro rozsáhlé vyhlazení Židů dostal velitel tábora Rudolf Höss v létě 1941. Proto byly vybudovány plynové komory, které vizuálně připomínaly sprchy. V těchto plynových komorách bylo denně zabito přes neuvěřitelných 6 tisíc Židů. K účinnému a rychlému zabíjení takové ohromné masy lidí využívali nacisté insekticid (látka na hubení hmyzu) tzv. cyklon B. V plynových komorách roku 1943 zemřelo i 20 tisíc Romů. Ze zemí, které byly ovládané nacistickým Německem, přijížděli do Osvětimi od roku 1942 stále další židovští vězni. Tito Židé nejčastěji pocházeli z Francie, Slovenska, Nizozemí, Belgie, Jugoslávie a Maďarska.⁹⁵

Tábor Osvětim také proslul svými zvrácenými lékařskými pokusy, které vykonával nacistický lékař Josef Mengele. Tyto morbidní a velmi surové zákroky prováděl nejčastěji na ženách a jednovaječných dvojčatech. Vyznačoval se velkou nevraživostí zejména vůči romské menšině. Mengele se svými pokusy snažil hlavně o zdokonalení árijské rasy, která byla brána jako nadřazená. Jeho krutost neznala mezí, neměl slitování ani s těhotnými ženami a dětmi. Za tyto činy se ho přesto nikdy nepovedlo dostihnout a předvést před soud. Zemřel v ústraní jako starý muž.⁹⁶

I přes veškeré hrůzy, kterými si vězni museli projít, našli sílu na různé vzpoury. Lidé, kteří se zapletli s odbojem, měli snahu pomáhat vězňům. Sháněli pro ně léky, jídlo, pomáhali jim organizovat útky nebo dokumentovali hrůzy odehrávající se za zdmi Osvětimi. Díky jedné takové vzpouře, která proběhla v říjnu 1944, byla zničena jedna z plynových komor. Tuto komoru zničili sami vězni, kteří v ní pracovali a měli chod těchto komor na starost, této skupině silných židovských mužů se říkalo Sonderkommando. Každý, kdo byl do tohoto povstání jakkoli zapleten, byl popraven. Díky různé pomoci se podařilo utéct z Osvětimi 667 vězňům. Ne všem se bohužel povedlo utéct do bezpečí, a proto byla skoro polovina znova pochyтана a popravena.

⁹⁴ Srov. *TEREZÍNSKÝ RODINNÝ TÁBOR V OSVĚTIMI-BIRKENAU* (1943) [online].

⁹⁵ Srov. ŠTĚPKOVÁ, Tereza a kol., *Osvětim* [online].

⁹⁶ Srov. *Josef Mengele* [online].

Roku 1945, kdy se blížil konec války, a sovětská vojska se blížila k Osvětimi, nechal velitel tábora Höss zničit všechny plynové komory a krematoria. Snažil se smazat děsy tohoto místa ze světa, důkazy o holocaustu. Přes 50 tisíc vězňů bylo posláno na tzv. pochody smrti. Sovětská vojska na místo dorazila přesně 27. ledna roku 1945, nacházelo se zde ještě přes 7 tisíc umírajících vězňů, dále se v táboře našlo kolem 8 tun lidských vlasů a šatstvo. V neposlední řadě se objevily dokumenty, které dokládaly, jaká zvěrstva se zde udála.

Přesné počty osvětimských obětí se asi nikdy nedozvíme, přesná čísla se neuvádějí. Nejčastěji se píše, že počty lidí, kteří byli v táboře Osvětim zabiti, dosahují milionu.

Po válce začaly soudní procesy, ve kterých byli obviněni strážci holocaustu v Osvětimi, mj. i velitel tábora Rudolf Höss, který byl popraven v Polsku roku 1947.⁹⁷

6.3.4 Dachau

Nacistický tábor Dachau leží nedaleko Mnichova a byl v provozu od roku 1933 na rozkaz Heinricha Himmlera. Jeden z nejslavnějších velitelů tábora byl Theodor Eicke, který byl znám svým tvrdým přístupem. V tomto táboře se vychovávali členové SS jako chladná vraždící monstra, proto se Dachau také přezdívalo „škola vraždění“ a bylo předlohou pro ostatní nacistické tábory. První, kdo byl přivezen do koncentračního tábora, byli převážně političtí vězni, později se přidali i Romové, kteří byli označeni nacisty za podřadnou rasu, homosexuálové a po křišťálové noci i Židé.⁹⁸ Křišťálová noc proběhla v noci z 9. na 10. listopadu v roce 1938. Tento pogrom byl cíleně mířený proti židovskému obyvatelstvu po celém Německu. Byly zničeny synagogy, obchody, domy a zabito kolem stovky lidí. Zhruba 30 tisíc Židů bylo odvezeno do koncentračních táborů, jedním z nich bylo Dachau.⁹⁹ Někteří z židovských vězňů později mohli opustit tábor, pokud slíbili emigraci z Německa. V Dachau se nacházela jedna plynová komora, která ale nebyla použita. Popravy zde byly ve větší oblibě. V roce 1942 byli všichni Židé na území německých táborů posláni do Osvětimi. Tábor Dachau postihla tyfová epidemie, které padlo za oběť tisíce vězňů. Vězni byli využíváni pro otrockou práci.

⁹⁷ Srov. ŠTĚPKOVÁ, Tereza a kol., *Osvětim* [online].

⁹⁸ Srov. *Dachau* [online].

⁹⁹ Srov. *Křišťálová noc (1938)* [online].

Americká armáda osvobodila tábor 29. dubna 1945 a našla zde kolem 30 tisíc zbídačených a vyhladovělých lidí.¹⁰⁰

6.3.5 Terezín

Na území českých zemí se nacházel jediný koncentrační tábor Terezín, původně vybudován jako pevnost v 18. století. Pro nacisty měl ideální podmínky na vznik nového sběrného tábora pro Židy. Město Terezín bylo nacisty vystěhované roku 1942 a fungovalo jako židovské ghetto a Malá pevnost sloužila jako věznice pro politické vězně. Terezín byl v provozu téměř 4 roky a za tu dobu jím prošlo na 140 tisíc lidí. Životní podmínky byly neúnosné, proto zde zahynulo na 35 tisíc mužů, žen a dětí.¹⁰¹

6.4 Evropa po druhé světové válce

Německo oficiálně kapitulovalo v noci z 8. na 9. května roku 1945, ale válka se v každé zemi ukončila posledními výstřely později. U nás se bojovalo ještě 12. května a v Jugoslávii válka skončila o dva dny později. Pro východní svět byl konec války stanoven na 9. května, kdy Rudá armáda osvobodila Prahu a Američané slavili konec války 2. září, po kapitulaci Japonska.¹⁰²

Zruinovaná Evropa se z druhé války nemohla vzpamatovat. Válka si vyžádala miliony lidských životů, obrátila v prach tisíce měst. Následující dva roky po válce Evropu zasáhla vlna sucha, roku 1946 a roku 1947 přišla velmi tvrdá zima, která napomohla prohlubující se hospodářské krizi.¹⁰³

Druhé světové války se zúčastnilo 70 zemí z celého světa a bojovalo se na území 40 států.¹⁰⁴

„Počty obětí holocaustu:

Polsko 2 900 000 lidí

¹⁰⁰ Srov. *Dachau* [online].

¹⁰¹ Srov. *Vítejte v Terezíně!* [online].

¹⁰² Srov. AMA. *Kolik konců měla druhá světová válka?* [online].

¹⁰³ Srov. OLŠER, Břetislav. *Zhýčkaní Němci si v 60. letech povolali gasterbeitery z Turecka, dnes chtějí nové otroky?* [online].

¹⁰⁴ Srov. BUSH, *Statistiky* [online].

Sovětský svaz 1 250 000 lidí

Maďarsko 300 000 lidí

Rumunsko 250 000 lidí

Československo 245 000 lidí

Německo 160 000 lidí

Holandsko 104 000 lidí

Francie 64 000 lidí

Rakousko 58 000 lidí

Řecko 58 000 lidí

Jugoslávie 54 000 lidí

Belgie 25 000 lidí

*Itálie 8 500 lidí*¹⁰⁵

Po druhé světové válce se svět rozdělil na západní a východní blok. V zemích východního bloku panovala silná komunistická ideologie vedená J. V Stalinem. V létě roku 1945 se organizovala konference u Berlína v městě Postupim, kde se lídři vítězných stran domluvili na novém rozdělení Evropy. Německo bylo rozděleno na pásma, která byla okupována Francouzi, Američany, Angličany a Sověty. Dále se němečtí občané museli vystěhovat z Československa, Maďarska a Polska. Dalším bodem konference bylo stanovení reparací pro poražené Německo.¹⁰⁶

6.4.1 Odsun Němců

Lídři vítězných států (za Ameriku Roosevelt, za Velkou Británii Churchill a za Sovětské Rusko Stalin) se dohodli na tom, že aby v Evropě nastala konsolidace, musí se vytvořit

¹⁰⁵ BUSH, *Statistiky* [online].

¹⁰⁶ Srov. NĚMEC, Václav. *Úvod do poválečného období* [online].

státy bez národnostních minorit.¹⁰⁷ „Stabilizace poválečné situace bude možné dosáhnout vytvořením homogenních národních států bez etnických menšin.“¹⁰⁸

Než přišel oficiální odsun Němců z Československa, nastalo vysídlení německých obyvatel spontánně a na některých místech velice agresivně a bezcitně. Češi sami donutili utéct kolem 600 tisíc Němců, kteří si tímto krokem nejspíš zachránili život. Počet obětí tohoto násilného odsunu se odhaduje na 15 tisíc lidí, čísla ale mohou být vyšší. Oficiálním transportem bylo odsunuto přes 2 miliony Němců a majetek, který tu zanechali, dosahoval výše tehdejší hodnoty 120 miliard korun.¹⁰⁹

6.4.2 Únosy

Sovětské Rusko přišlo za druhé světové války o neuvěřitelný počet lidí. Neměli muže, kteří by mohli pracovat, a tak pomohli Rusku dostat se z krize. Proto začali ze zemí, které obsadila Rudá armáda unášet obyvatele. Poslední únosy jsou datovány do roku 1954. Tehdejší československá vláda o únosech svých lidí věděla, ale nemohla se nijak účinně bránit. Většina těchto lidí byli bývalí ruští občané, kteří opustili Rusko z politických důvodů. Tito lidé byli posláni do ruských pracovních táborů tzv. gulagů, které se ve velké míře nacházely na Sibiři. V těchto táborech panovaly velmi drsné podmínky. Od roku 1953 až do roku 1964 se tito unesení lidé začali postupně vracet, ovšem nevrátili se všichni, někteří v tvrdých podmínkách zahynuli a někteří museli v Rusku zůstat.¹¹⁰

6.5 Poválečná situace v Německu

Německo po druhé světové válce bylo v obrovské krizi. Většina továren byla přesunuta do vítězných zemí a Německo kvůli sankcím, uloženým jako trest za rozpoutání války, bylo zbídačené. V roce 1948 byl přijat Marshallův plán, který měl pomoci obnovit Evropu. Tento krok z Ameriky nesmírně povzbudil evropskou ekonomiku a její

¹⁰⁷ Srov. PACNER, Karel. *Druhá světová válka. Když se nad těmi čísly zamyslíte, udělá se vám zle* [online].

¹⁰⁸ PACNER, Karel. *Druhá světová válka. Když se nad těmi čísly zamyslíte, udělá se vám zle* [online].

¹⁰⁹ Srov. PACNER, Karel. *Druhá světová válka. Když se nad těmi čísly zamyslíte, udělá se vám zle* [online].

¹¹⁰ Srov. PACNER, Karel. *Druhá světová válka. Když se nad těmi čísly zamyslíte, udělá se vám zle* [online].

hospodářství, ale za úplnou obrodou Německa nestál Marshallův plán. Tzv. Německý hospodářský zázrak se přisuzuje německému ministrovi L. Erhardovi, který přišel s novým revolučním plánem na obnovu německého hospodářství. Německo se z krize rychle dostalo a zažívalo nebývalý rozkvět.¹¹¹

Německu velmi rychle došla pracovní síla, převážně v manuálně náročných oborech, a proto se rozhodlo v padesátých letech 20. století pro nábor pracovních sil ze zahraničí, zejména z Itálie, Řecka nebo Španělska a od roku 1961 přicházela největší vlna této pracovní síly z Turecka. Těmto pracovníkům ze zahraničí se začalo přezdívat Gastarbeiter neboli pracující hosté. V roce 1974 bylo v Německu už téměř 800 tisíc pracujících Turků, kteří znamenali levnou pracovní sílu. Tento velký odliv pracovně schopných obyvatel měl na Turecko samozřejmě nemalý negativní dopad.¹¹²

6.6 Válka v Jugoslávii

Jugoslávie byla federací několika států a to Slovinska, Bosny a Hercegoviny, Srbska, Chorvatska, Makedonie a Černé hory. Za rozpadem Jugoslávie stojí převážně různá náboženská vyznání, proti sobě stojí katolíci, pravoslavní a muslimové. Hlavně tato odlišnost je zdrojem vzájemné nevraživosti mezi těmito národy. Konflikty nakonec vyústily v úplný rozpad této federace v devadesátých letech minulého století.¹¹³ Následkem válečných konfliktů - etnických čistek, porušování základních lidských práv, bídných ekonomických podmínek a dalších, začíná nová migrační vlna od konce druhé světové. Svě domovy tehdy opustilo miliony lidí. Převážná většina uprchlíků, ale neopustila bývalé území Jugoslávie, většinou putovali ke svým kořenům, jako například Srbští Chorvaté mířili do Srbska.¹¹⁴ Další migrační vlna směřuje zejména do západní Evropy, kde se cílovým státem stává především Německo. Do České republiky přicházejí převážně Chorvaté, Srbové a Makedonci. Až do roku 1989, kdy byl v Československu nastolený komunistický režim, pracovali tyto přistěhovalci převážně v průmyslové výrobě. Po pádu komunismu v ČR se i pro migranty otevřela řada možností, a proto začali soukromě podnikat například v pohostinství (kavárny,

¹¹¹ Srov. *Německý hospodářský zázrak* [online].

¹¹² Srov. OLŠER, Břetislav. *Zhýčkaní Němci si v 60. letech povolali gastarbeitery z Turecka, dnes chtějí nové otroky?* [online].

¹¹³ Srov. DAUBNER, Petr. *7) Rozpad bývalé Jugoslávie* [online].

¹¹⁴ Srov. FŇUKAL, Miloš a kol. *Dopady migrací ze zemí bývalé Jugoslávie do ostatních evropských zemí* [online].

restaurace aj.) nebo v cestovním ruchu. Po sčítání lidu v roce 2001 se v České republice trvale usadilo a oficiálně se hlásilo k Srbské národnosti 1801 lidí a k Chorvatské 1585 lidí. Uprchlíci z Jugoslávie, kteří v České republice zůstali a založili zde rodiny, se dostatečně do české společnosti integrovali, avšak na svůj původ nezapomněli. Stále se snaží sledovat aktuální dění v nástupnických státech Jugoslávie. Česká společnost tyto imigranty a jejich rodiny plně akceptuje a bere je jako bezproblémové.¹¹⁵

6.7 Válka na Balkánském poloostrově – boje v Kosově

Nárok na Kosovo si činili Albánci a Srbové už od té doby, kdy se v této lokalitě společně střetli. Albánci argumentují slovy, že „tu byli první“, ale Srbové získali velice rychle početní převahu a Kosovo se stalo ústředním dějištěm pro srbskou pravoslavnou církev. Poměry v Kosovu se nelepšily ani časem, ba naopak se postupně zhoršovaly. Po 14. století se Albánci začali islamizovat díky vlivu Osmanské říše a rozdílnost mezi těmito národy se začala prohlubovat. V 19. století je vyhlášena samostatnost Srbska a po konci první světové války bylo Kosovo oficiálně připojeno k Srbsku. Tyto okolnosti způsobily útisk albánských obyvatel. Po mnoha generacích se obyvatelé Kosova snažili o autonomii a následně přicházely pokusy o samostatnou republiku. V 90. letech minulého století Srbsko zbavuje Kosovo autonomie a tento krok má za následek velkou vlnu násilí konaném na albánském obyvatelstvu. Koncem 20. století vznikají různá partyzánská albánská hnutí, která se srbská armáda snažila co nejrychleji zlikvidovat. Následovaly etnické čistky, rabování a útoky ze země tisíců albánských obyvatel. Kvůli těmto událostem se do dění zapojily i mezinárodní organizace jako OSN a NATO. Severoatlantická aliance NATO na tyto nepokoje odpověděla dne 24. března roku 1999, kdy začalo intenzivní bombardování srbských vojenských sil, později byly přidány i civilní cíle jako mosty, továrny, budovy, aj. Tato válka skončila v červnu 1999, kdy zůstalo Kosovo zničeno následkem bombardování a všudypřítomného rabování. Zemi tehdy opustilo několik tisíc lidí, většina se po válce vrátila zpět. Z následků války se Kosovo dodnes nevzpamatovalo i přes pomoc západních států a humanitárních organizací.¹¹⁶

¹¹⁵ Srov. *Imigranti z vybraných zemí bývalé Jugoslávie (po roce 1991)-Chorvaté, Srbové, Muslimové a Makedonci* [online].

¹¹⁶ Srov. VOHNÍK, Tomáš. *1. Historie kosovského konfliktu* [online].

7 Dnešní evropská uprchlická krize

Dnes Evropa čelí největší migrační krizi od konce druhé světové války. Největší počet běženců pochází ze zemí, ve kterých propukl válečný konflikt.¹¹⁷ Do zemí Evropské unie proto míří zejména lidé ze Sýrie, Iráku a Afghánistánu.¹¹⁸ Kvůli válečnému konfliktu v Sýrii, který započal v roce 2011, opustily tuto zemi 4 milióny lidí. V té době začaly velké nepokoje kvůli vládě prezidenta Bašára Asada a situace se zhoršila postupujícími agresivními bojovníky Islámského státu.¹¹⁹

7.1 Arabské jaro

V Arabských zemích v roce 2011 se spustila vlna nepokojů a protestů kvůli politické situaci. Počátky Arabského jara můžeme najít v Tunisku, kde se lidé dlouho snažili upozornit okolní svět, zejména pomocí médií, na nesnesitelnou situaci. Zájem médií započal až zoufalým činem malého obchodníka Mohammeda Bouazizima, který se veřejně zapálil a na následky zranění začátkem roku 2011 zemřel. Tímto činem se zvedla vlna nepokojů, jejímž cílem bylo svrhnout autoritářské vládce. Tyto protesty se rychle rozšířily po Arabském světě a díky nim byli svrženi vůdci v Tunisku - Ben Ali, v Libyi - Muammar Kaddáfí, v Jemenu - Alí Sálíh, v Egyptě - Husní Mubárak. V neposlední řadě zahájily občanskou válku v Sýrii.¹²⁰

7.2 Další možné příčiny uprchlické krize

Příčinu uprchlické krize ale nelze připisovat jen Arabskému jaru, za tento stav mohou i jiné události v arabském světě. Tyto hlavní události můžeme rozdělit do několika hlavních příčin:

1. Válka v Iráku v roce 2003.
2. Změna politického režimu v Egyptě, k moci se dostal maršál a dnes už egyptský prezident Abdul Fattáh Sísí.

¹¹⁷ Srov. *Migrace* [online].

¹¹⁸ Srov. ČLOVĚK V TÍSNI. *Člověk v tísní podpoří v Makedonii a Srbsku organizace, které uprchlíkům nabízí materiální, psychosociální i právní pomoc* [online].

¹¹⁹ Srov. IDNES.CZ, ČTK. *Ze Sýrie uprchly kvůli válce už čtyři miliony lidí, upozornila OSN* [online].

¹²⁰ Srov. SEDLÁŘOVÁ, Barbora. *Jak začalo Arabské jaro?* [online].

3. V roce 2013 se americká vláda rozhodla nepodpořit síly odporu v Sýrii kvůli dohodě s Ruskem, které za tento krok přislíbilo Spojeným státům americkým likvidaci chemických zbraní syrského prezidenta Bašár al-Assada.
4. Vojenský puč v Libyi v roce 2014, který měl na svědomí generál Chalífa Haftar a jeho operace tzv. Důstojnost, která měla za následek občanskou válku.

Vývoj situace v Iráku a v Sýrii napomohl vzniku Islámského státu, který patří k jedné z nejradiálnějších organizací světa, která má kořeny v Al-Káidě. Bojovníci za Islámský stát se dnes snaží násilně ovládnout území v Sýrii, Libyi, Iráku a dalších částech Arabského světa. Kvůli pověstné brutalitě Islámského státu utíkají především ze Sýrie a Iráku miliony lidí.¹²¹

Podle Organizace spojených národů bylo nuceno v roce 2014 opustit své domovy neuvěřitelných cca 60 milionů lidí. Ne všichni ale míří do evropských zemí a žádají tu o azyl. Podle statistického úřadu Evropské unie tzv. Eurostatu v roce 2014 nejvíce uprchlíků pocházelo nejčastěji z těchto zemí: „*Sýrie (20%), Afghánistán (7%), Kosovo (6%), Eritrea (6%) a Srbsko (5%)*“¹²² (v závorkách jsou v procentech vyjádřeny požadavky na azyl z celkových čísel).¹²³

V roce 2015 do Evropy dorazilo přes 1 milion běženců. Tyto údaje zveřejnila Mezinárodní organizace pro migraci (IOM) a jsou pouze orientační. Skutečná čísla nejsou možná fakticky zjistit, protože každý den přichází do Evropy noví utečenci. Největší počet uprchlíků připlouvá do Evropy po moři zejména k Řecku, tuto náročnou cestu podle informací IOM nepřežilo kolem 4 tisíc lidí.¹²⁴

7.3 International Organization for Migration

Česky Mezinárodní organizace pro migraci, ve zkratce IOM, je mezistátní organizace, která byla založena roku 1951. V České republice funguje od roku 1998. Počet členských států této organizace k roku 2016 dosahuje 162. Základním cílem této

¹²¹ Srov. GARASSY, Ladislav. *Je Arabské jaro skutečnou příčinou uprchlické krize?* [online].

¹²² ČLOVĚK V TÍSNI. *Často kladené dotazy o uprchlících a migraci* [online].

¹²³ Srov. ČLOVĚK V TÍSNI. *Často kladené dotazy o uprchlících a migraci* [online].

¹²⁴ Srov. REDAKCE ONLINE. *Kolik je uprchlíků v Evropě? Milion nebo 1,3 milionu? Nikdo neví!* [online].

organizace je dohlížet a vést koordinovanou migraci, s lidským přístupem, který bude ku prospěchu jak samotným migrantům, tak celé společnosti.¹²⁵

7.4 Office of the United Nations High Commissioner for Refugees - UNHCR

Tato humanitární instituce OSN má zkratku UNHRC a má za cíl chránit práva uprchlíků. Je zavázána pomoci běžencům domáhat se azylu v téměř všech státech světa. Dnes stojí v jejím čele Úřadu vysokého komisaře OSN pro uprchlíky Portugal António Guterres. Tato organizace má více jak 50 letou tradici, členských zemí je 131 a tehdejší Československá republika se k UNHRC přidala v roce 1991. Podle této organizace je uprchlík definován jako osoba, která byla okolnostmi donucena opustit svou rodnou zemi, zejména pak ze strachu z pronásledování z nejrůznějších důvodů například politických, náboženských, rasových aj. Tyto okolnosti pak uprchlíkům brání vrátit se do své vlasti.¹²⁶

7.5 Visegrádská skupina

V maďarském městě Visegrád byla 15. února roku 1991 podepsána mezistátní dohoda, která měla zajistit členským postkomunistickým státům vzájemnou pomoc a kooperaci při dosažení demokratických hodnot ve státě a začlenit se tak k západní Evropě. Členy tzv. V4 se staly Polsko, Česká republika, Slovensko a Maďarsko.¹²⁷

Visegrádská dohoda se postavila negativně k navrhovanému plánu Evropské unie na přerozdělení uprchlíků tzv. kvóty. O tomto úmyslu se hlasovalo v září roku 2015 na Radě Ministrů EU, kde postoj visegrádské skupiny nakonec Polsko nepodpořilo a rozhodlo se hlasovat pro realizaci povinných kvót. Kvůli této zradě Polska se dnes řeší, zda je smysluplné udržovat toto spojenectví.¹²⁸

¹²⁵ Srov. *O nás* [online], [b. r.], [cit. 13. 3. 2016]. Dostupné z: <http://www.iom.cz/o-nas>

¹²⁶ Srov. *Kdo se stará o uprchlíky a na jakém vlastně základě?* [online]

¹²⁷ Srov. *O Visegrádu* [online].

¹²⁸ Srov. *Visegrádská čtyřka* [online].

7.6 Přerozdělení uprchlíků

Rozhodnutí přerozdělit 120 tisíc uprchlíků mezi státy Evropské unie padlo 22. září 2015. Ministři vnitra států EU schválili povinné kvóty i přes nesouhlas některých zemí.¹²⁹ Finsko se zdrželo hlasování a proti byla V4 (vyjma Polska) a Rumunsko.¹³⁰ České republice bylo nařízeno přijmout 1 591 utečenců, pokud by toto rozhodnutí Česko, ale i jiné státy EU odmítly splnit, hrozily by zemím sankce. Kvůli bouřlivým reakcím na přerozdělení uprchlíků se vyjádřila také německá kancléřka Angela Merkelová, která evropské země vyzvala k vzájemné solidaritě.¹³¹ „*Kdo utíká před válkou a politickým pronásledováním, může v Evropě najít útočiště - říkám v Evropě.*“¹³² Slovenský premiér Robert Fico se k tomuto rozhodnutí EU vyjádřil slovy, že dokud bude zastávat svou funkci premiéra, tak Slovensko bude kvóty ignorovat i přes případný hrozící postih.¹³³

7.7 Situace v České republice

Česká republika není cílovou zemí utečenců, slouží pouze jako tranzitní země, a proto se v České republice uprchlická krize neprojevuje extrémně silně. Česká republika zvýšila kontroly z velké části u hraničních přechodů, kde se snaží zamezit příchodu nelegálních migrantů, kteří se přes ČR snaží dostat zejména do Německa. Česká republika, ale poskytuje peněžní nebo vojenskou pomoc například v Jordánsku, Libanonu nebo Maďarsku. Z Jordánska bylo také do ČR přijato 15 syrských rodin, které ale musely vyhovovat určitým kritériím, které určila zvláštní pracovní skupina vytvořena premiérem B. Sobotkou, která se skládá z vysoce postavených ministerských úředníků. Tato kritéria měla za cíl zjistit, zda budou rodiny schopny se v ČR dostatečně začlenit do české společnosti. Zjišťoval se zdravotní stav, jaký má rodina potenciál se integrovat, nejvyšší dosažené vzdělání, náboženská orientace a v neposlední řadě jejich

¹²⁹ Srov. ČTK, *Evropští ministři schválili uprchlické kvóty, Slovensko je ostře proti!* [online].

¹³⁰ Srov. HAVLICKÁ, Kateřina. *Premiéři jsou víc než ministři, doufá Zeman ve zrušení kvót pro uprchlíky* [online].

¹³¹ Srov. ČTK, *Evropští ministři schválili uprchlické kvóty, Slovensko je ostře proti!* [online].

¹³² ČTK, *Evropští ministři schválili uprchlické kvóty, Slovensko je ostře proti!* [online].

¹³³ Srov. ČTK, *Evropští ministři schválili uprchlické kvóty, Slovensko je ostře proti!* [online].

bezúhonnost. Dále byla ČR donucena přijmout určitý počet uprchlíků nařízenými kvótami.

V České republice je také zřízeno několik detenčních táborů, kam Policie ČR posílá zadržené nelegální utečence, kteří nemají povolený pobyt na území České republiky. V těchto táborech je maximální délka pobytu určena na 180 dní a každý den je přitom zpoplatněn na 242 Kč na den. Důvody tohoto zadržení musí být z konkrétních příčin. Pokud hrozí riziko útěku, například je podezření z trestného činu, vyhýbání se vykázáni ze země a jiné. Do takového zařízení se ale nedostanou lidé, kteří předem zažádali jakýkoliv stát EU o mezinárodní ochranu neboli azyl. V České republice najdeme tři detenční tábory a to v Drahonicích, ve Vyšní Lhotě a v Bělé pod Bezdězem. Tato zařízení jsou z mnoha stran velmi kritizována, nejvíce ministrem spravedlnosti R. Pelikánem nebo J. Dienstbierem, jenž tato zařízení srovnávají s vězeňskými podmínkami. Například mobilní telefony se utečencům zabavují.¹³⁴

Komisař OSN Zeid Ra'ad Al Hussein kritizuje Česko za jeho chování k uprchlíkům a obvinil ČR za systematické nedodržování lidských práv migrantů. Česká republika prý takto jedná naprosto cíleně, tak aby odradila utečence vstoupit na české území nebo budoucí uchazeče o azyl v ČR. Hussein dále kritizuje situaci detenčních úřadů v ČR, zejména pak poplatky za pobyt v těchto zařízeních, pro které neexistuje žádný právní podklad. Dále pak kritizuje postoj prezidenta republiky Miloše Zemana, který veřejně prezentuje svůj negativní postoj k muslimům a uprchlíkům.¹³⁵

8 Veřejný diskurz

Slovo diskurz pochází z latinského slova *discurrere* a význam tohoto slova znamená promlouvat nebo mluvit.¹³⁶ V diskursu jde o názory týkající se jednoho tématu lidí z různých profesních oblastí.

¹³⁴ Srov. INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST, *Uprchlická krize a Česká republika* [online].

¹³⁵ Srov. CALAMUR, Krishnadev. *Jak ČR (ne)zvládá uprchlickou krizi* [online].

¹³⁶ Srov. VESELKOVÁ, Zuzana. *Diskurz* [online].

8.1 Diskurz na téma uprchlická krize v Evropě

Cílem této části práce je zjistit, jak svými názory ovlivňují vysoce postavené osobnosti československé politické scény společenský diskurs o krizové situaci v dnešní Evropě. Zaměřila jsem se na protikladné názory na onu tematiku.

8.1.1 Miloš Zeman - prezident ČR

Názor M. Zemana na uprchlickou krizi je velice striktní. „*Integrovat muslimy do západní Evropy je prakticky nemožné.*“¹³⁷

Má za to, že utečencům by se mělo pomoci hlavně v jejich vlasti a podpořit je hlavně v boji proti Islámskému státu. Také se vyjádřil o uprchlické krizi, jako o organizované invazi nikoli o samovolné akci uprchlíků.¹³⁸ „*Jsem hluboce přesvědčen, že čelíme organizované invazi, a nikoli nějakému spontánnímu přesunu uprchlíků.*“¹³⁹ Miloš Zeman veřejně vystupuje v nejrůznějších protiislámských kampaních a je odborníky z celého světa za své výroky velmi často kritizován, ovšem u obyčejné veřejnosti si získává za své názory velké sympatie. Především u našich západních sousedů, zejména pak ve Velké Británii. Jeden z postojů britského občana:¹⁴⁰ „*Musí to být skvělé, když politik stojí za svou zemí a troufá si vyjadřovat názory, které jsou kritizovány ze všech stran. To je něco, co jsme u nás ve Velké Británii již hodně dlouho neviděli.*“¹⁴¹ Prezident Zeman se také vyjádřil k evropské otázce stanovení kvót na přerozdělení uprchlíků, ve kterém zastává názor, že o tomto osudu České republiky by měl rozhodnout hlavně lid.¹⁴² „*Nad referendem bych se zamýšlel.*“¹⁴³ Na tento výrok později reagoval český premiér Bohuslav Sobotka, který by raději finanční prostředky, vydané na referendum, použil na jiných užitečnějších místech.¹⁴⁴ „*Ty peníze, které by nás referendum stálo, a to by byly stovky milionů korun, tak určitě bude lepší, když Česká republika poskytne na pomoc tady v Jordánsku nebo v Turecku, nebo v Libanonu lidem, kteří to potřebují. Ale referendum efektivní řešení nepřinese a nevím o tom, že by*

¹³⁷ Srov. TN.CZ. *Británie tleská Zemanovi: S uprchlíky má stoprocentní pravdu!* [online].

¹³⁸ Srov. PRO. *Zahraniční čtenáři jásají nad tím, co řekl Zeman o uprchlících* [online].

¹³⁹ PRO. *Zahraniční čtenáři jásají nad tím, co řekl Zeman o uprchlících* [online].

¹⁴⁰ Srov. PRO. *Zahraniční čtenáři jásají nad tím, co řekl Zeman o uprchlících* [online].

¹⁴¹ PRO. *Zahraniční čtenáři jásají nad tím, co řekl Zeman o uprchlících* [online].

¹⁴² Srov. KOPECKÝ, Josef. *Zeman: Děti slouží jen jako živý štít uprchlíkům, kteří nezaslouží soucit* [online].

¹⁴³ KOPECKÝ, Josef. *Zeman: Děti slouží jen jako živý štít uprchlíkům, kteří nezaslouží soucit* [online].

¹⁴⁴ Srov. KOPECKÝ, Josef. *Zeman: Děti slouží jen jako živý štít uprchlíkům, kteří nezaslouží soucit* [online].

*Polsko, Maďarsko nebo Slovensko plánovalo referendum.*¹⁴⁵ Zeman také prohlásil na účet uprchlíků, že s nimi nijak nesoucí a že si za to mohou sami svým chováním a reagoval tak na kritiku ohledně uprchlických táborů.¹⁴⁶ „*Uprchlíci jsou sensu stricto (v přesném smyslu slova – pozn. red.) zločinci, protože se dopustili zločinu; a ten zločin spočívá jak v narušení českých zákonů, týkajících se narušení hranic, tak i narušení mezinárodního práva. Konkrétně dublinských dohod, podle nichž má uprchlík požádat o azyl v první bezpečné zemi a Česká republika rozhodně není první bezpečnou zemí, do které se tito uprchlíci dostali.*“¹⁴⁷ Také je zatvrzelým odpůrcem těchto zařízení z důvodů, že by vlastně vůbec neměly existovat:¹⁴⁸ „*Já zastávám názor, že uprchlíci nemají být v detenčních zařízeních, ale že mají být vráceni při pokusu o překročení našich hranic za pomoci jak policie, tak armády. V tomto smyslu jsem odpůrce detenčních zařízení, ale nikoli kvůli údajně hrůzostrašným podmínkám, ale kvůli tomu, že se vůbec neměli dostat do vnitrozemí.*“¹⁴⁹ A co by Miloš Zeman vzkázal německé kancléřce Angele Merkelové?¹⁵⁰ „*Řekl bych jí, že před několika málo lety prohlásila, že multikulturalismus je mrtev a že nevidím důvod, proč změnila svůj názor.*“¹⁵¹

8.1.2 Bohuslav Sobotka - český premiér

B. Sobotka veřejně často kritizuje výroky prezidenta Miloše Zemana, který zastává negativní postoj k uprchlickému tématu. „*Myslím, že státník Zemanova formátu nemá důvod podbízet se těm nejhorším pudům a nahrávat šíření nevráživosti vůči uprchlíkům.*“¹⁵² V české politické sféře, ale i u laické společnosti koluje názor, aby Česká republika vystoupila z EU a díky tomuto kroku by mohla jednat sama za sebe, pokud jde o příliv uprchlíků. Tento názor však B. Sobotka nesdílí a oponentům se snaží

¹⁴⁵ KOPECKÝ, Josef. *Zeman: Děti slouží jen jako živý štít uprchlíkům, kteří nezaslouží soucit* [online].

¹⁴⁶ Srov. PANENKA, Radim. *Totální Miloš Zeman. V tomto rozhovoru zasadil úder „drzým“ uprchlíkům i jejich obhájcům, režisérovi, spisovatelům, červenokaretníkům... A dalším* [online].

¹⁴⁷ PANENKA, Radim. *Totální Miloš Zeman. V tomto rozhovoru zasadil úder „drzým“ uprchlíkům i jejich obhájcům, režisérovi, spisovatelům, červenokaretníkům... A dalším* [online].

¹⁴⁸ Srov. PANENKA, Radim. *Totální Miloš Zeman. V tomto rozhovoru zasadil úder „drzým“ uprchlíkům i jejich obhájcům, režisérovi, spisovatelům, červenokaretníkům... A dalším* [online].

¹⁴⁹ PANENKA, Radim. *Totální Miloš Zeman. V tomto rozhovoru zasadil úder „drzým“ uprchlíkům i jejich obhájcům, režisérovi, spisovatelům, červenokaretníkům... A dalším* [online].

¹⁵⁰ Srov. PANENKA, Radim. *Totální Miloš Zeman. V tomto rozhovoru zasadil úder „drzým“ uprchlíkům i jejich obhájcům, režisérovi, spisovatelům, červenokaretníkům... A dalším* [online].

¹⁵¹ PANENKA, Radim. *Totální Miloš Zeman. V tomto rozhovoru zasadil úder „drzým“ uprchlíkům i jejich obhájcům, režisérovi, spisovatelům, červenokaretníkům... A dalším* [online].

¹⁵² SK, ČTK. *Zeman k uprchlíkům: Nikdo vás sem nezval. Respektuje pravidla, nebo běžte pryč* [online].

argumentovat.¹⁵³ „Evropa podle mého názoru musí pomoci lidem, kteří utíkají před válkou a kteří utíkají před pronásledováním, ale nemůže to dělat za cenu svého vlastního ohrožení.“¹⁵⁴ B. Sobotka také zdůraznil, že nejdůležitější je udržet schengenský prostor a stejně tak hranice ČR.¹⁵⁵ „Česká republika bude připravena, a pokud by se zvýšil migrační tlak na naše území, posílíme ostrahu našich hranic.“¹⁵⁶

8.1.3 Martin Konvička – vysokoškolský pedagog

M. Konvička je docentem na Přírodovědecké fakultě Jihočeské univerzity a je oficiálním lídrem spolku Blog proti islámu, zkráceně BPI.¹⁵⁷ Protiislámský aktivista zastává názor, že pokud by nějaké země měly pomoci uprchlíkům, potom by to měly být státy v bezprostřední blízkosti konfliktu.¹⁵⁸ „Uprchlík by měl požádat o azyl v první bezpečné zemi. Když jedete z blízkovýchodní strany, je to Turecko, když z africké strany, je to Itálie. Ale opravdu to není Česká republika.“¹⁵⁹ M. Konvička také upozornil na fakt, že Turecko nesmírně těží ze své pozice a určuje si podmínky, které EU plní. Po dohodě s Tureckem, které má zadržet a nepouštět do EU další uprchlíky, má Evropská unie zaplatit Turkům 3 miliardy eur.¹⁶⁰ „Ten, kdo vydělává na příchodu migrantů do Evropy, je především Turecko.“¹⁶¹ M. Konvička navrhuje radikální řešení, které by mělo zabránit dalším teroristickým útokům ve státech EU a také zdůrazňuje, že k těmto útokům zatím došlo vždy v zemích s velkým počtem islamistů.¹⁶² „Jediná účinná obrana je minimální islámská přítomnost v zemi.“¹⁶³

¹⁵³ Srov. ČTK. Sobotka: Uprchlíci nejsou armáda, řešení krize musí být evropské [online].

¹⁵⁴ ČTK. Sobotka: Uprchlíci nejsou armáda, řešení krize musí být evropské [online].

¹⁵⁵ Srov. ČTK. Sobotka: Uprchlíci nejsou armáda, řešení krize musí být evropské [online].

¹⁵⁶ ČTK. Sobotka: Uprchlíci nejsou armáda, řešení krize musí být evropské [online].

¹⁵⁷ Srov. Co je BPI? [online].

¹⁵⁸ Srov. SKÁLOVÁ, Anna. Martin Konvička z Bloku proti islámu: Žádný uprchlík, který k nám přijde, není legální [online].

¹⁵⁹ SKÁLOVÁ, Anna. Martin Konvička z Bloku proti islámu: Žádný uprchlík, který k nám přijde, není legální [online].

¹⁶⁰ Srov. KOPECKÝ, Josef. Německo nás vede do propasti, varoval Konvička před přijetím migrantů [online].

¹⁶¹ KOPECKÝ, Josef. Německo nás vede do propasti, varoval Konvička před přijetím migrantů [online].

¹⁶² Srov. ČERNÁ, Daniela. Konvička: Ukázat tvrdou ruku! Sobotko, běž radši pracovat na poštu [online].

¹⁶³ ČERNÁ, Daniela. Konvička: Ukázat tvrdou ruku! Sobotko, běž radši pracovat na poštu [online].

8.1.4 Magda Vášáryová - slovenská poslankyně a herečka

M. Vášáryová zastává názor, že Středoevropané jako Češi a Slováci propadají hysterii ohledně uprchlické krize. Podle M. Vášáryové se odkazujeme na křesťanské hodnoty a zásady a bojíme se jejich ztráty. Tyto hodnoty jsme už ale podle M. Vášáryové dávno ztratili.¹⁶⁴ V Knihovně Václava Havla v září loňského roku odsoudila zejména Čechy a Slováky za to, že se schovávají za strach, hrají si na oběti a mají více soucitu a pochopení pro své chlupaté mazlíčky než pro lidi v nouzi.¹⁶⁵ „*Kdyby u italských břehů přistálo 600 psů, lidé by je okamžitě chtěli zachránit, uprchlíci je tolik nezajímají, zpronevěřili jsme se křesťanským hodnotám.*“¹⁶⁶ Podle slovenské političky se Evropa postavila zády k solidaritě a křesťanství.¹⁶⁷

8.1.5 Miroslav Sládek - bývalý český politik

M. Sládek zaujímá silný protiislamistický názor a o uprchlících se vyjadřuje jako o „přivandrovalcích.“¹⁶⁸ „*Málokdo z příchozích před něčím prchá, tedy není uprchlík, ale přivandrovalec.*“¹⁶⁹ Upozorňuje české občany, že uprchlíků v Čechách bude přibývat, kvůli přesycení západní Evropy, kam míří většina těchto utečenců.¹⁷⁰ Sládkova dřívější politika byla zaměřena proti romské minoritě v ČR. Dnes považuje za jeden z největších problémů nejen v České republice, ale po celé EU uprchlickou krizi.¹⁷¹ „*S cikány jsou problémy, ale pořád jsou to naši občané. Raději cikán než přivandrovalec.*“¹⁷²

¹⁶⁴ Srov. MP. *Hysterie! I babičky ze vsi se bojí, že je znásilní uprchlíci. Vášáryová nejen o „chudáčcích“ ze střední Evropy* [online].

¹⁶⁵ Srov. GOLASOVSKÁ, Kateřina. *Chceme si jen chránit kůži a vykašlat se na uprchlíky, prohlásila Vášáryová* [online].

¹⁶⁶ GOLASOVSKÁ, Kateřina. *Chceme si jen chránit kůži a vykašlat se na uprchlíky, prohlásila Vášáryová* [online].

¹⁶⁷ Srov. GOLASOVSKÁ, Kateřina. *Chceme si jen chránit kůži a vykašlat se na uprchlíky, prohlásila Vášáryová* [online].

¹⁶⁸ Srov. VALÁŠEK, Lukáš. *Sládek se vrací. Raději cikán než přivandrovalec, razí nový program* [online].

¹⁶⁹ Srov. SLÁDEK, Miroslav. *Uprchlíci? Ne, přivandrovalci! („...“)* [online].

¹⁷⁰ Srov. VALÁŠEK, Lukáš. *Sládek se vrací. Raději cikán než přivandrovalec, razí nový program* [online].

¹⁷¹ Srov. VALÁŠEK, Lukáš. *Sládek se vrací. Raději cikán než přivandrovalec, razí nový program* [online].

¹⁷² VALÁŠEK, Lukáš. *Sládek se vrací. Raději cikán než přivandrovalec, razí nový program* [online].

8.2 Vyhodnocení diskurzu

Z uvedených názorů vyplývá, že zmíněné politické osobnosti se přiklánějí jak k pozitivnímu postoji vůči uprchlíkům, tak k negativnímu postoji, nebo zastávají nestranný názor. Ke kladnému postoji vůči uprchlíkům se přiklání slovenská politička M. Vášáryová, která apeluje na lidskou solidaritu a empatii. Proti ní argumentují prezident ČR M. Zeman, vysokoškolský učitel M. Konvička a bývalý politik M. Sládek, kteří poukazují na možné negativní následky uprchlické krize, jako je rozdílnost v kultuře a náboženství, aj. Premiéra Bohuslava Sobotku jsem zařadila mezi osoby, které se veřejně nepřiklánějí k žádné straně, protože zdůrazňuje, že by se Česká republika měla postarat o uprchlíky a pomoci jim, ale odmítá přidělené povinné kvóty od EU.

Když vezmeme v úvahu i to, co jsem napsala o vztahu Čechů k minoritám, které se na českém území nacházejí dlouhodobě, můžeme uzavřít, že Česká společnost uznává jakýsi status quo v zacházení s menšinami, které jsou zde po delší dobu (Vietnamci, Ukrajinci, atd.), vůči nimž existuje jistá tolerance a snášenlivost v majoritní společnosti. Výjimku tvoří skupina Rómů, která se na rozdíl od ostatních stabilních menšin od většinové populace nápadně odlišuje zejména tím, že nepřejímá její hodnoty a žije svým odlišným - a pro společnost nákladným - způsobem života. Vůči uprchlíkům současné migrantské vlny se staví negativně, jako by se zalekla množství těchto lidí a vnímala v nich jak určitou konkurenci na trhu práce, tak finanční náročnost, kterou by představovala jejich integrace do společnosti. Strach může pramenit – jak vyplývá z názorů uvedených společenských autorit – i z náboženského fundamentalismu a vůbec náboženské příslušnosti eventuálních přistěhovalců.

ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem si dala za cíl zjistit, k jakým krizovým situacím došlo v Evropě od začátku 20. století mezi minoritní a majoritní společnostmi z pohledů: legislativního, historického a kulturně politického. V prvních dvou kapitolách se zaměřuji na základní pojmy, jako jsou kultura a kulturní identita, do kterých jsem zahrнула i další podkapitoly jako je česká identita, kulturní krize, aj. V následujících třech kapitolách pracuji s dalšími pojmy jako je předsudek, multikulturalita a multikulturní výchova v ČR. Dále vymezuji jednotlivé národnostní menšiny a jejich historický vývoj na území České republiky. V dalších kapitolách jsem se zaměřila na Evropu 20. století, ve které došlo k několika velmi krizovým situacím. Tyto okamžiky se týkaly zacházení majoritní společnosti s menšinami - traumatu židovské genocidy, vypovězení německých menšin z našeho území, vyhlášení války Hitlerem, gastarbeitřů v 60. letech 20. stol. v západní Evropě, válečných konfliktů spojených s koncem komunistických totalit v Evropě - zejména v Srbsku, Chorvatsku a Kosovu. Na tuto krizi navazuje nynější problém ve vztahu k uprchlíkům z oblastí současných válečných konfliktů.

Z teoretické části je patrné, že česká společnost vůči cizím národnostem v České republice vystupuje jako xenofobní a toleruje pouze ty menšiny, které ji neobtěžují svou jinakostí a jejichž existence neznamena pro společnost finanční náklady.

Z diskurzu jsem vyvodila závěr, že se politici nemohou shodnout na jednoznačném řešení uprchlické krize. Někteří zastávají názor, že jde o organizovanou invazi s jediným cílem, nově osídlit a podmanit si evropský kontinent. Od laické společnosti získávají tito politici velké sympatie, protože veřejnost se obává důsledků migrační krize v Evropě. Mezi politiky se najdou i tací, kteří vidí v této krizi pro Evropu velkou příležitost ukázat naši ochotu pomoci. Myslí si, že se jedná i o ekonomický přínos. Evropa touto invazí získá pracovní sílu, protože Evropané stárnou a mladí lidé budují raději kariéru než rodinu.

Seznam použitých zdrojů

Knižní zdroje

BALVÍN, Jaroslav. *Pedagogika, andragogika a multikulturalita*. Praha: Hnutí R, 2012, ISBN 978-80-86798-07-3.

BITTNEROVÁ, Dana (ed.) a Martin HEŘMANSKÝ (ed.). *Kultura českého prostoru, prostor české kultury*. Praha: Ermat, 2008, ISBN 978-80-87178-03-4.

CARBONELL, Charles-Olivier. *Evropské dějiny Evropy*. Praha: Karolinum, 2003. ISBN 80-246-0410-8.

ČENĚK, Jiří a kol. *Interkulturní psychologie*. Praha: Grada, 2016. ISBN 978-80-247-5414-7.

E. encyklopedie: [kniha s napojením na internetové stránky a on-line verze jiných encyklopedií. Praha: Knižní klub, 2005, Universum (Knižní klub). ISBN 80-242-1456-3.

HUNTINGTON, Samuel P. *Střet civilizací: boj kultur a proměna světového řádu*. Praha: Rybka Publishers, 2001, ISBN 80-86182-49-5 .

KOSEK, Jan. *Právo (n)a předsudek: historické, filozofické, sociálně psychologické, kulturní a právní souvislosti stereotypů a předsudků*. Praha: Dokořán, 2011. ISBN 978-80-7363-312-7.

KRÁKORA, Pavel. *Multikulturalita a výchova k občanství ve středoevropském kontextu*. Praha: Epocha, 2010, Erudica. ISBN 978-80-7425-079-8.

KREJČÍ, Jaroslav (ed.). *Kontrastní hodnoty a multikulturní společnost: sborník z mezinárodní konference: 19. až 22. září 2001 v Praze*. Praha: Filosofia, 2002, ISBN 80-7007-162-1.

LEHMANNOVÁ, Zuzana. *Paradigma kultur*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2011, ISBN 978-80-7380-297-4.

LHOŤAN, Lukáš. *Rozmanitostí proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice*. 1. vyd. V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012, ISBN 978-80-904932-2-3.

LHOŤAN, Lukáš. *Rozmanitostí proti předsudkům: Romové, Vietnamci, Muslimové a Ukrajinci v České republice*, V Pstruží: Lukáš Lhoťan, 2012, ISBN 978-80-904932-2-3.

MOREE, Dana a Iva JANSKÁ (ed.). *Než začneme s multikulturní výchovou: od skupinových konceptů k osobnostnímu přístupu*. Praha: Člověk v tísni, 2008, ISBN 978-80-86961-61-3.

MUCHOVÁ, Ludmila, *Budete mými svědky: dialogické rozvíjení křesťanské identity ve světonázorově pluralitní společnosti - pedagogická výzva*. Brno: Kartuziánské nakladatelství a vydavatelství, 2011. ISBN 978-80-86953-82-3.

MURPHY, Robert Francis. *Úvod do kulturní a sociální antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999, Studijní texty (Sociologické nakladatelství). ISBN 80-85850-53-2.

NOVOTNÁ, Eliška. *Sociologie sociálních skupin*. Praha: Grada, 2010. ISBN 978-80-247-2957-2.

PETRUSEK a kol. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum, 1996. ISBN 80-7184-310-5.

PREISSOVÁ, Andrea. *Multikulturalismus - ztracené paradigma?*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2014, 55/97 s. ISBN 978-80-244-4134-4.

RÁKOCZYOVÁ, Miroslava, Robert TRBOLA a Ondřej HOFÍREK. *Sociální integrace přistěhovalců v České republice*. Praha: Sociologické nakladatelství (SLON), 2009, Studie (Sociologické nakladatelství). ISBN 978-80-7419-023-0.

SOUKUP, Václav. *Přehled antropologických teorií kultury*. Praha: Portál, 2000, ISBN 80-7178-328-5.

STROUHAL, Martin. *Teorie výchovy: k vybraným problémům a perspektivám jedné pedagogické disciplíny*. Praha: Grada, 2013, Pedagogika (Grada). ISBN 978-80-247-4212-0.

VÝROST, Jozef a Ivan SLAMĚNÍK. *Sociální psychologie. 2*. Praha: Grada, 2008, Psyché (Grada). ISBN 978-80-247-1428-8.

WANDY CZ, Piotr S., *Střední Evropa v dějinách od středověku do současnosti*. Praha: Academia, 1998. ISBN 80-200-0657-5.

Internetové zdroje

AMA. *Kolik konců měla druhá světová válka?* [online], © 2014 [cit. 11. 3. 2016].

Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/1035172-kolik-koncu-mela-druha-svetova-valka>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Dachau* [online], © 2012 [cit. 8. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www2.holocaust.cz/cz/history/camps/dachau>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Ghettoizace židovského obyvatelstva*. [online], © 2011 [cit. 10. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.holocaust.cz/dejiny/konecne-reseni-zidovske-otazky/konecne-reseni-zidovske-otazky-v-evrope/Ghettoizace-zidovskehoobyvatelstva/>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Imigranti z vybraných zemí bývalé Jugoslávie (po roce 1991)- Chorvaté, Srbové, Muslimové a Makedonci* [online]. [b. r.], [cit. 22. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <http://cizinci.cz/repository/2212/file/imigranti_byvale_Jugoslavie.pdf>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Josef Mengele* [online], © 2014 [cit. 8. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.osvetim-auschwitz.estranky.cz/clanky/JosefMengele.html>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Kdo se stará o uprchlíky a na jakém vlastně základě?* [online], ©2001 [cit. 19. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://archiv.ihned.cz/c1-790400-kdo-se-stara-o-uprchliky-a-na-jakem-vlastne-zaklade>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Křišťálová noc (1938)* [online], © 2011 [cit. 8. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www2.holocaust.cz/cz/history/events/pogrom1938>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Migrace* [online], [b. r.], [cit. 13. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://amnesty.cz/migrace>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Německý hospodářský zázrak* [online], © 2010 [cit. 11. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.czechfreepress.cz/svet-kolem-nas/nemecky-hospodarsky-zazrak.html>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *O nás* [online], [b. r.], [cit. 13. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.iom.cz/o-nas>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *O Visegrádu* [online], [b. r.], [cit. 13. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/jnp/cz/zahranicni_vztahy/cr_v_evrope/visegrad/o_visegradu_1.html>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Ruská kulturní identita* [online], © 2016 [cit. 18. 2. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.mezikulturnidialog.cz/ruska.html>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Slovenská národnostní menšina* [online], © 2011 [24. 2. 2016].
Dostupné z WWW: <<http://www.dnm-praha.eu/MENSINY/Slovenska>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Spojenecká kontrolní rada* [online], © 2000 [cit. 10. 2. 2016].
Dostupné z WWW:
<http://www.cojeco.cz/index.php?detail=1&s_lang=2&id_desc=89824>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Support Ukraine* [online], © 2016 [cit. 12. 2. 2016]. Dostupné z
WWW: <<http://www.ukrajinci.cz/cs/uicr-kontakt/>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Svaz Cikánů a Romů* [online], © 2006 [cit. 13. 2. 2016].
Dostupné z WWW: <<http://www.dejinyvpohode.cz/Articles/1255-2-Svaz+Cikanu-Romu.aspx>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Terezínský rodinný tábor v Osvětimi-Birkenau (1943)* [online], ©
2011 [cit. 8. 3. 2016]. Dostupné z WWW:
<http://www2.holocaust.cz/cz/history/events/family_camp>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Vietnamci v Čechách, část I.* [online], © 2011 [cit. 12. 2. 2016].
Dostupné z WWW: <<http://www.viet.cz/clanky/1-vietnamci-v-cechach-cast-i>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Visegrádská čtyřka* [online], © 2015 [cit. 14. 3. 2016]. Dostupné
z WWW: <<http://www.aktualne.cz/wiki/zahranici/visegradaska-cytrka/r~270e0b028ba011e5a705002590604f2e/>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Vítejte v Terezíně!* [online], © 2016 [cit. 9. 3. 2016]. Dostupné z
WWW: <<http://www.mesto-terezin.cz/>>.

AUTOR NEZNÁMÝ. *Zákon o právech příslušníků národnostních menšin* [online],
©2014 [cit. 19. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.migraceonline.cz/cz/e-knihovna/zakon-o-pravech-prislusniku-narodnostnich-mensin>>.

BUSH, *Statistiky* [online], © 2006 [cit. 11. 3. 2016]. Dostupné z WWW:
<<http://druha.svetova.cz/clanky/statistiky/>>.

CALAMUR, Krishnadev. *Jak ČR (ne)zvládá uprchlickou krizi* [online], © 2015 [cit. 15.
3. 2016]. Dostupné z WWW: <[62](http://www.patria.cz/zpravodajstvi/3044594/vikendar-</p></div><div data-bbox=)

[jak-cr-nezvlada-uprchlickou-krizi.html](#)>.

Co je BPI? [online], ©2015 [cit. 24. 3. 2016]. Dostupné z WWW:
<<http://www.blokprotiislam.cz/co-je-bpi>>.

ČERNÁ, Daniela. *Konvička: Ukázat tvrdou ruku! Sobotko, běž radši pracovat na poštu* [online], ©2016 [cit. 24. 3. 2016]. Dostupné z WWW:
<<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Konvicka-Ukazat-tvrdou-ruku-Sobotko-bez-radsi-pracovat-na-postu-427481>>.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Polská národnost na území ČR* [online], © 2012 [cit. 24. 2. 2016]. Dostupné z WWW: <https://www.czso.cz/csu/czso/polska_narodnost>.

ČLOVĚK V TÍSNI. *Často kladené dotazy o uprchlících a migraci* [online], [b. r.], [cit. 13. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://garassy.blog.idnes.cz/c/475688/je-arabske-jaro-skutecnou-pricinou-uprchlicke-krize.html>>.

ČLOVĚK V TÍSNI. *Člověk v tísní podpoří v Makedonii a Srbsku organizace, které uprchlíkům nabízí materiální, psychosociální i právní pomoc* [online], [b. r.], [cit. 13. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <https://www.clovekvtisni.cz/cs/clanky/clovek-v-tisni-podpori-v-makedonii-a-srbsku-organizace-ktere-uprchlikum-nabizi-materialni-psychosocialni-i-pravni-pomoc?gclid=Cj0KEQiAvJS3BRDd44fjndyii6MBEiQAN4EkPQtb4G1CwhBboz2kY-zXpp86FhvrC_SlfAzb-Lf4MskaAs4I8P8HAQ>.

ČRO, SKALICKÝ, Matěj. *Česko je pro uprchlíky spíš tranzitní země, o azyl žádají jen jednotlivci* [online], ©2015 [cit. 19. 3. 2016]. Dostupné z WWW:
<http://www.rozhlas.cz/zpravy/politika/_zprava/1518699>.

ČT24, *Davidova hvězda fungovala jako symbol pro „nežádoucí“* [online], © 2011 [cit. 9. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1245095-davidova-hvezda-fungovala-jako-symbol-pro-nezadouci>>.

ČT24. *Německo v neděli splatí reparace z 1. světové války* [online], © 2010 [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskatelevize.cz/ct24/svet/1313381-nemecko-v-nedeli-splati-reparace-z-1-svetove-valky>>.

ČTK, *Evropští ministři schválili uprchlické kvóty, Slovensko je ostře proti!* [online], © 2015 [cit. 14. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/eu-prijala-kvoty-0k2-/zahranicni.aspx?c=A150922_173102_zahranicni_kha>.

ČTK. *Sobotka: Uprchlíci nejsou armáda, řešení krize musí být evropské* [online], ©2016 [cit. 20. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.ceskenoviny.cz/zpravy/sobotka-uprchlici-nejsou-armada-reseni-krize-musi-byt-evropske/1305664>>.

DAUBNER, Petr. *7) Rozpad bývalé Jugoslávie* [online], ©2012 [cit. 22. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.kompas.estranky.cz/clanky/ucebnice-dejepisikonflikty-ve-svete-po-druhe-svetove-valce-vii.-rozpad-byvale-jugoslavie-petr-daubner.html>>.

DAUBNER, Petr. *Evropa a svět v letech 1918-1939 - část I.* [online], © 2012 [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.kompas.estranky.cz/clanky/ucebnice-dejepisuevropa-a-svet-v-letech-1918-1939-cast-i-petr-daubner.html>>.

do ostatních evropských zemí [online]. Olomouc: Univerzita Palackého. © 2007 [cit. 22. 3. 2016] s. 4-5. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/file/364210/zprava_def_strucne__2007.pdf>.

DVOŘÁČKOVÁ, Edita. *Ruské osobnosti v současné české kultuře*. Brno, 2012. Bakalářská práce. Masarykova univerzita v Brně. Pedagogická fakulta. Katedra ruského jazyka a literatury. Vedoucí práce N. Naumova. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/350526/pedf_b/?lang=cs>.

ERYU a kol. *Marginalizace (marginalization)* [online], © 2013 [cit. 16. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://artslexikon.cz/index.php/Marginalizace>>.

FŇUKAL, Miloš a kol. *Dopady migrací ze zemí bývalé Jugoslávie do ostatních evropských zemí* [online], Olomouc, 2007. Výzkumný projekt. Univerzita Palackého v Olomouci. Přírodovědecká fakulta. Katedra geografie. [cit. 22. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.mzv.cz/file/364210/zprava_def_strucne__2007.pdf>.

GARASSY, Ladislav. *Je Arabské jaro skutečnou příčinou uprchlické krize?* [online], ©

2015 [cit. 13. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://garassy.blog.idnes.cz/c/475688/je-arabske-jaro-skutecnou-pricinou-uprchlicke-krize.html>>.

GERLOFFOVÁ, Krista, *HISTORIE: Šesticípá hvězda – Davidův štít* [online], © 2010 [cit. 9. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <http://neviditelnypes.lidovky.cz/historie-sesticipa-hvezda-daviduv-stit-fc5-/p_kultura.aspx?c=A100308_232959_p_kultura_wag>.

GOLASOVSKÁ, Kateřina. *Chceme si jen chránit kůži a vykašlat se na uprchlíky, prohlásila Vášáryová* [online], ©2015 [cit. 24. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.lidovky.cz/chceme-si-jen-chranit-kuzi-a-vykaslat-se-na-uprchliky-prohlasila-vasaryova-1tt-/zpravy-svet.aspx?c=A151007_142337_ln_zahranici_ele>.

HAVLICKÁ, Kateřina. *Premiéři jsou víc než ministři, doufá Zeman ve zrušení kvót pro uprchlíky* [online], © 2015 [cit. 14. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/premieri-jsou-vic-nez-ministri-doufa-zeman-ve-zruseni-kvot-poq-/domaci.aspx?c=A150922_210910_zahranicni_kha>.

Historie [online], © [b. r.] . [4. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.hungarytourism.cz/pruvodcemadarskem/madarsko-v-kostce/historie/>>.

HORNOVÁ, Alice, *Mnichovská dohoda (29. 9. 1938)* [online], © 2013 [cit. 6. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/mnichovska-dohoda-29-9-1938/>>.

IDNES.CZ, ČTK. *Ze Sýrie uprchly kvůli válce už čtyři miliony lidí, upozornila OSN* [online], © 2015 [cit. 13. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <http://zpravy.idnes.cz/ctyri-miliony-uprchliku-ze-syrie-dq9-/zahranicni.aspx?c=A150709_073050_zahranicni_jj>.

INSTITUT PRO POLITIKU A SPOLEČNOST, *Uprchlická krize a Česká republika* [online], © 2015 [cit. 15. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.politikaspolecnost.cz/wp-content/uploads/2015/10/Uprchlick%C3%A1-krize-a-%C4%8CR.pdf>>.

KOMŮRKOVÁ, Tereza. *Uprchlíci – historický vývoj v ČR* [online], © 2015 [cit. 2. 2. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.nicm.cz/uprchlici-historicky-vyvoj-v-cr>>.

KOPECKÝ, Josef. *Německo nás vede do propasti, varoval Konvička před přijetím*

migrantů [online], ©2016 [cit. 24. 3. 2016]. Dostupné z WWW:
<http://zpravy.idnes.cz/nemecko-nas-vede-do-propasti-varoval-konvicka-pred-prijetim-migrantu-12d-/domaci.aspx?c=A160120_190321_domaci_kop>.

KOPECKÝ, Josef. *Zeman: Děti slouží jen jako živý štít uprchlíkům, kteří nezaslouží soucit* [online], ©2015 [cit. 20. 3. 2016]. Dostupné z WWW:
<http://zpravy.idnes.cz/zeman-deti-slouzi-jen-jako-zivy-stit-uprchlikum-co-souciti-nezaslouzi-1kt-/domaci.aspx?c=A151025_113741_domaci_kop>.

KOPEČEK, Lubomír, *Polsko-ukrajinské vztahy: úspěšný model řešení etnických problémů?* [online], © 1999 [cit. 2. 3. 2016]. Dostupné z WWW:
<<http://www.cepsr.com/clanek.php?ID=140>>.

MAHDALOVÁ, Kateřina. *Koho Češi nemají rádi* [online], ©2014 [cit. 19. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.datovazurnalistika.cz/koho-cesi-nemaji-radi/>>.

MAHDALOVÁ, Kateřina. *Koho Češi nemají rádi* [online], ©2014 [cit. 19. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.datovazurnalistika.cz/koho-cesi-nemaji-radi/>>.

MACH, Jaromír. *Ruští intelektuálové v emigraci a jejich institucionální základna v Praze*. Brno, 2012. Disertační práce. Masarykova univerzita v Brně. Filosofická fakulta. Katedra filosofický ústav. Vedoucí práce V. Goněc a J. Monet Chair. Dostupné z WWW: <http://is.muni.cz/th/18830/ff_d/?lang=en>.

Migrace cizinců do ČR: klid před bouří nebo nejsme zemi zaslíbenou? [online], ©2014 [cit. 19. 3. 2016]. Dostupné z WWW:
<<http://www.securitymagazin.cz/legislativa/migrace-cizincu-do-cr-klid-pred-bouri-nebo-nejsme-zemi-zaslibenou-1404043138.html>>.

MP. *Hysterie! I babičky ze vsi se bojí, že je znásilní uprchlíci. Vášáryová nejen o „chudáčcích“ ze střední Evropy* [online], ©2015 [cit. 24. 3. 2016]. Dostupné z WWW:
<<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Hysterie-I-babicky-ze-vsi-se-boji-ze-je-znasilni-uprchlici-Vasaryova-nejen-o-chudaccich-ze-stredni-Evropy-403753>>.

NEČAS, Ctibor. *Historie Romů na území České republiky* [online], © 2002 [cit. 15. 2. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://romove.radio.cz/cz/clanek/18785>>.

NEČAS, Václav, BOREK, David. *Hospodářská krize v Československu* [online], © 2016 [cit. 5. 3. 2016]. Dostupné z WWW:

<<http://www.dejepis.com/ucebnice/hospodarska-krize-v-ceskoslovensku>>.

NEČAS, Václav, VELŠÍK, Marian. *Poslední měsíce míru* [online], © 2016 [cit. 5. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.dejepis.com/ucebnice/posledni-mesice-miru/>>.

NĚMEC, Václav. *Úvod do poválečného období* [online], © 1997-2016 [cit. 11. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.dejepis.com/ucebnice/uvod-do-povalecneho-obdobi/>>.

OLŠER, Břetislav. *Zhýčkaní Němci si v 60. letech povolali gastarbeitery z Turecka, dnes chtějí nové otroky?* [online], © 2015 [cit. 11. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://olser.cz/11154/zhyckani-nemci-si-v-60-letech-povolali-gastarbeitery-z-turecka-dnes-chteji-nove-otroky>>.

OLŠER, Břetislav. *Zhýčkaní Němci si v 60. letech povolali gastarbeitery z Turecka, dnes chtějí nové otroky?* [online], © 2015 [cit. 11. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://olser.cz/11154/zhyckani-nemci-si-v-60-letech-povolali-gastarbeitery-z-turecka-dnes-chteji-nove-otroky/>>.

OSOBNOSTNÍ ROZVOJ PEDAGOGIKA, 2.1 *Národnostní menšiny v České republice* [online], [b. r.], [cit. 22. 1. 2016]. Dostupné z WWW:

<<http://osobnostnirozvojpedagoga.cz/moduly/m1/2-1-narodnostni-mensiny-v-ceske-republice.html>>.

PACNER, Karel. *Druhá světová válka. Když se nad těmi čísly zamyslíte, udělá se vám zle* [online], © 2015 [cit. 11. 3. 2016]. Dostupné z WWW:

<http://technet.idnes.cz/druha-svetova-valka-v-cislech-djs-/vojenstvi.aspx?c=A150417_150247_vojenstvi_kuz>.

PANENKA, Radim. *Totální Miloš Zeman. V tomto rozhovoru zasadil úder „drzým“ uprchlíkům i jejich obhájčům, režisérovi, spisovatelům, červenokaretníkům... A dalším* [online], ©2015 [cit. 20. 3. 2016]. Dostupné z WWW:

<<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/rozhovory/Totalni-Milos-Zeman-V-tomto-rozhovoru-zasadil-uder-drzym-uprchlikum-i-jejich-obhajcum-reziserovi-spisovatelum->

cervenokaretnikum-A-dalsim-406762>.

PEJŠA, Robert. *Vztahy ČSR a Maďarska v letech 1918 – 1939*. Praha, 2010. Disertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filosofická fakulta. Ústav českých dějin. Vedoucí práce: R. Chmel. Dostupné z WWW: <<https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/25092/>>.

Poláci v České republice [online], © 2015 [cit. 24. 2. 2016]. Dostupné z WWW: <file:///C:/Users/Terezka/Downloads/polaci_v_ceske_republice.pdf>.

POSLANECKÁ SNĚMOVNA. *Listina základních lidských práv a svobod* [online], [b. r.], [cit. 19. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.psp.cz/docs/laws/listina.html>>.

PRO. *Zahraniční čtenáři jásají nad tím, co řekl Zeman o uprchlících* [online], ©2015 [cit. 20. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.parlamentnilisty.cz/arena/monitor/Zahranicni-ctenari-jasaji-nad-tim-co-rekl-Zeman-o-uprchlicich-414770>>.

Projekt Varianty, *Člověk v tísní, Původ názvu Rom-Cikán* [online], © 2013 [cit. 16. 2. 2016]. Dostupné z WWW: <<https://www.pf.jcu.cz/stru/katedry/pgps/ikvz/podkapitoly/b02romove/17.pdf>>.

REDAKCE ONLINE. *Kolik je uprchlíků v Evropě? Milion nebo 1,3 milionu? Nikdo neví!* [online], ©2015 [cit. 13. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.securitymagazin.cz/zpravy/v-roce-2015-prislo-do-evropy-milion-uprchliku-1404048516.html>>.

REINDLOVÁ a kol. *Slováci v České republice* [online], © 2016 [18. 2. 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.hks.re/wiki/reindlova_brozkovalvecernikova_kakrdova_masek_slovaci_v_cr>.

REINDLOVÁ a kol. *Slováci v České republice* [online], © 2016 [18. 2. 2016]. Dostupné z WWW: <http://www.hks.re/wiki/reindlova_brozkovalvecernikova_kakrdova_masek_slovaci_v_cr>.

ŘÍZEK, Zdeněk. Multikulturalismus v ČR – věc známá či neznámá. [online], [b. r.], [cit. 11. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<https://aosp.upce.cz/article/viewFile/71/61>>.

SEDLÁŘOVÁ, Barbora. *Jak začalo Arabské jaro?* [online], [b. r.], [cit. 13. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.presseexpress.eu/analyzy/jak-zacalo-arabske-jaro>>.

SK, ČTK. Zeman k uprchlíkům: Nikdo vás sem nezval. Respektuje pravidla, nebo běžte pryč [online], ©2015 [cit. 20. 3. 2016]. Dostupné z WWW:

<http://www.lidovky.cz/pokud-se-vam-respektovani-pravidel-nelibi-bezte-pryc-vzkazal-zeman-uprchlikum-19o-/zpravy-domov.aspx?c=A150802_113650_in_domov_sk>.

SKÁLOVÁ, Anna. *Martin Konvička z Bloku proti islámu: Žádný uprchlík, který k nám přijde, není legální* [online], ©201 [cit. 24. 3. 2016]. Dostupné z WWW:

<<http://www.prazskypatriot.cz/martin-konvicka-z-bloku-proti-islam-zadny-uprchlik-ktery-k-nam-prijde-neni-legalni/>>

SLÁDEK, Miroslav. *Uprchlíci? Ne, přivandrovalci!* („...“) [online], ©2015 [cit. 24. 3. 2016]. Dostupné z WWW:

<https://www.facebook.com/permalink.php?story_fbid=1492492217717276&id=1489820907984407>.

ŠTĚPKOVÁ, Tereza a kol., *Osvětím* [online], © 2013 [cit. 8. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www2.holocaust.cz/cz/history/camps/auschwitz>>.

TN.CZ. *Británie tleská Zemanovi: S uprchlíky má sto procentní pravdu!* [online], ©2016 [cit. 20. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://tn.nova.cz/clanek/britanie-tleska-zemanovi-s-uprchliky-ma-stoprocentni-pravdu.html>>.

TROJANOVÁ, Karolína. *Evropa a svět od konce I. světové války do světové hospodářské krize* [online], © 2014 [cit. 4. 3. 2016]. Dostupné z WWW:

<<http://www.moderni-dejiny.cz/clanek/evropa-a-svet-od-konce-i-svetove-valky-do-svetove-hospodarske-krize/>>.

VALÁŠEK, Lukáš. *Sládek se vrací. Raději cikán než přivandrovalec, razí nový program* [online], ©2016 [cit. 24. 3. 2016]. Dostupné z WWW:

<http://brno.idnes.cz/rozhovor-se-sladkem-vraci-se-do-politiky-ff5-/brno-zpravy.aspx?c=A160208_2224166_brno-zpravy_vh>.

VAVROŇ, Jiří, GINTER, Jindřich. *Mladí ze Západu míří do Česka. Cítí se tu bezpečněji* [online], ©2016 [cit. 19. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.novinky.cz/domaci/397653-mladi-ze-zapadu-miri-do-ceska-citi-se-tu-bezpecneji.html>>.

VESELKOVÁ, Zuzana. *Diskurz* [online], ©2014 [cit. 20. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://oltk.upol.cz/encyklopedie/index.php5/Diskurz>>.

VLÁDA ČR. *Maďarská národnostní menšina* [online], © 2006 [4. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/ppov/rnm/mensiny/madarska-narodnostni-mensina-16115/>>.

VLÁDA ČR. *Vláda schválila strategii romské integrace na roky 2015 až 2020* [online], © 2015 [cit. 22. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/vlada-schvalila-strategii-romske-integrace-do-roku-2020-126945/>>.

VLÁDA ČR. *Vláda schválila strategii romské integrace na roky 2015 až 2020* [online], © 2015 [cit. 22. 1. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.vlada.cz/cz/clenove-vlady/pri-uradu-vlady/jiri-dienstbier/aktualne/vlada-schvalila-strategii-romske-integrace-do-roku-2020-126945/>>.

VOHNÍK, Tomáš. *1. Historie kosovského konfliktu* [online], ©2007 [cit. 22. 3. 2016]. Dostupné z WWW: <<http://www.valka.cz/12345-Nahled-do-historie-Kosova>>.

Abstrakt

OPELKOVÁ, Tereza. *Krizové prvky v rozvíjení kulturní identity příslušníků minorit v české majoritní skupině*. České Budějovice, 2016. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra pedagogiky. Vedoucí práce L. Muchová.

Klíčová slova: kultura, multikulturalita, minorita, evropská krize

Tato práce se zabývá krizovými prvky v rozvíjení kulturní identity příslušníků minorit v české majoritní skupině. Cílem mé bakalářské práce je zjistit, k jakým krizovým situacím došlo v Evropě od začátku 20. století mezi minoritní a majoritní společnostmi až do dnešní doby a jaký zaujímá česká společnost postoj k menšinám. Práce je rozdělena celkem do 8 částí. První kapitola vytyčuje základní pojem kultura, kde je popsán její vznik a vývoj. Ve druhé kapitole jsou objasněny další pojmy jako kulturní identita, česká identita a její charakter dále kulturní pluralita, pod kterou spadá kulturní výchova a kulturní krize. Třetí kapitola je věnována předsudku. Ve čtvrté kapitole je popsána multikulturalita, soužití multikultur v ČR, její legislativní stránka a jsou vymezeny zde základní pojmy spjaté s multikulturalitou. Pátá kapitola je zaměřena na osm nejrozšířenějších minoritních skupin trvale žijících na území České republiky. V šesté a sedmé kapitole je popsán vývoj evropské krize od 20. století vyvolané světovými válkami, až po dnešní uprchlickou krizi. Poslední osmá kapitola je věnována veřejnému diskurzu, který je zaměřený na názory vysoce postavených českých a slovenských politiků a to prezidenta České republiky Miloše Zemana, českého premiéra Bohuslava Sobotky, vysokoškolského učitele Martina Konvičky, slovenské političky Magdy Vášáryové a bývalého politika Miroslava Sládka. Nakonec jsou porovnány jejich rozličné názory na danou situaci.

Abstract

Crisis elements in developing of cultural identity of members of minorities in the Czech majority group

Keywords: culture, multiculturalism, minority, european crisis

This dissertation deals with Crisis elements in developing of cultural identity of members of minorities in the Czech majority group. The aim of my thesis is to find out what crises have occurred in Europe since the beginning of the 20th century, between the minority and the majority society until today, and what position takes the Czech society to minorities. The thesis is divided into 8 parts.

The first chapter provides the basic term a culture, which describes its genesis and evolution. The second chapter explains the other terms such as cultural identity, Czech identity and character, further cultural pluralism, which subsumes cultural education and cultural crisis. The third chapter is devoted to prejudice. The fourth chapter describes multiculturalism, multicultural coexistence in the Czech Republic, its legislative page and there are defined the basic concepts linked to multiculturalism. The fifth chapter is focused on the eight widespread minority groups living in the Czech Republic. The sixth and the seventh chapter describe the European crisis evolution from the 20th century caused by the two world wars, to today's refugee crisis. The last eighth chapter is devoted to a public discourse, which is focused on the opinions of high-ranking Czech and Slovak politicians namely President of the Czech Republic Mr. Milos Zeman, the Czech Prime Minister, Mr. Bohuslav Sobotka, the political scientist Mr. Martin Konvička, the Slovak politician, Mrs. Magda Vašáryová and the former politician, Mr. Miroslav Sladek. Their different view on the situation is compared in the end.